TABLICE GRAFICZNE

DO DZIEJÓW EUROPY,

obejmujące chronologiją osiedlania się narodów,

POWSTAWANIA I UPADKU PAŃSTW,

KOLEJNEGO NASTĘPSTWA PRZEDSTAWICIELI RZĄDÓW PAŃSTWOWYCH,

Z UWZGLĘDNIENIEM STOSUNKÓW GENEALOGICZNYCH DOMÓW PANUJĄCYCH

w zestawieniu synoptyczném i spółczesném

PRZEZ SZEREG PIĘTNASTU WIEKÓW

od V-go po narodzeniu Chrystusa do ostatnich czasów.

UŁOŻYŁ

Emiljan Broniewski.

WARSZAWA.
Skład Główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa
oraz w mieszkaniu autora w gmachu Banku Polskiego, ulica Elektoralna Nr. 2.

1883.

TABLICE GRAFICZNE

DO DZIEJÓW EUROPY,

obejmujące chronologiją osiedlania się narodów,

POWSTAWANIA I UPADKU PAŃSTW,

KOLEJNEGO NASTĘPSTWA PRZEDSTAWICIELI RZĄDÓW PAŃSTWOWYCH,

Z UWZGLĘDNIENIEM STOSUNKÓW GENEALOGICZNYCH DOMÓW PANUJĄCYCH,

w zestawieniu synoptyczném i spółczesném

PRZEZ SZEREG PIĘTNASTU WIEKÓW

od V-go po narodzeniu Chrystusa do ostatnich czasów.

UŁOŻYŁ

Emiljan Broniewski.

Wielmożnemu Konopnickiemu
w dowód szacunku i poważania
ofiaruje autor
Emiljan Broniewski

Warszawa
d. 9 Września 1883 r.

WARSZAWA.
Skład Główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa
oraz w mieszkaniu autora w gmachu Banku Polskiego, ulica Elektoralna Nr. 2.

1883.

UWAGI.

1. Skrócenia wyrazów w tablicach i w wykazie małżeństw:
arb.—arcybiskup.
ark.—arcyksiąże.
bp.—biskup.
br.—brat.
c.—córka.
cs.—cesarz, cesarstwo.
el.—elektor.
hr.—hrabia.
hrp.—hrabia palatyn.
kr.—król, królowa, królestwo.
ks.—książę, księżna, księstwo,
mrg.—margrabia.
ok.—około.
pn.—panowanie.
ppn.—pod panowaniem.
r.—rok.
rozw.—rozwiedziona, rozwiedziony,
rzp.—rzeczpospolita.
rz.—rzeka.
s.—syn.
ś, św.—święty.
ur.—urodzony.
W.—Wielki.
wd.—wdowa
wks.—wielki książe, wielkie księstwo
zm. lub †—zmarły
z.—zaślubiony, zaślubiona.

2. W umieszczonym niżej wykazie chronologicznym małżeństw, są cztery rubryki:

W pierwszéj rubryce umieszcza się odsyłacz, przez oznaczenie numeru grupy, w któréj pod rokiem właściwym znajduje się w tablicach odpowiedni znaczek na linii życia osoby, z którą zawarty został związek małżeński.

W drugiéj rubryce umieszczają się znaki, zastosowane do tablic, a mianowicie: (◆ ◇) zamęzcie kobiet; (● ○) ożenienie się mężczyzn. Gdy znaki te wypełnione są czarno (◆ ●) cechują datę pewną, gdy zaś środek ich jest biały (○ ◇) oznaczają niepewność daty.

W trzeciéj rubryce oznaczają się lata zawartych małżeństw w porządku chronologicznym.

W czwartéj rubryce wyszczególniają się wiadomości o osobach, które zawarły związki małżeńskie z osobami w tablicach umieszczonemi.

Дозволено Цензурою. Варшава, 15 Декабря 1882. года.

Druk. K. Kowalewskiego, Królewska Nr. 23.

SŁOWO WSTĘPNE.

Wspomaga się i utwierdza pamięć szykiem, porządkiem i związkiem.
Łatwiéj jest pamiętać ogół, niż drobiazgi: łatwiéj rzeczy spojone w ciągły łańcuch, niż rozproszone i osobne.

Jan Śniadecki.

Gruntowna znajomość dziejów wymaga wielkiego wysiłku umysłu przy zapamiętywaniu i kombinowaniu dat pewnych wydarzeń, a zwłaszcza przy zestawieniu dat powstawania i upadku państw, oraz kolejnego następstwa przedstawicieli rządów państwowych, które stanowią część zasadniczą chronologii historycznéj; do nich bowiem, jako punktów wytycznych w historyi, stosujemy wydarzenia, dotyczące faktów wewnętrznych danego kraju, stosunków międzynarodowych lub postępu cywilizacyi. Dla pokonania nastręczających się w tym względzie trudności posiłkujemy się zwykle *tablicami synchronistycznemi*, które w rubrykach umieszczonych wzdłuż arkusza obejmują następstwo panowań i główniejsze wydarzenia w każdém państwie, w ten sposób, że odpowiednie rozmieszczenie dat w poprzek arkusza wykazuje ich spółczesność.

Tablice te wszakże nie są odpowiednie dla uwidocznienia stosunków pokrewieństwa panujących, albowiem w liczbach, wykazujących daty panowań, brak jest łączności genealogicznéj, która wyjaśnia nam prawa kolejnego dziedzictwa tronów, tłomaczy często przyczyny zamieszek wewnętrznych, przyjaznych lub wrogich stosunków międzynarodowych i któréj znajomość stanowi niezbędny warunek historycznéj wiedzy. Dla tego też oprócz tablic synchronistycznych musimy się przy studyjach dziejowych posiłkować jeszcze oddzielnemi *tablicami genealogicznemi*; ważność ich zwłaszcza dla czasów średniowiecznych i nowożytnych powszechnie jest uznaną. Przy użyciu jednak tablic genealogicznych domów panujących, według znanych dotychczas sposobów układu tych tablic, nastręczają się niektóre ważne niedogodności, utrudniające posiłkowanie się niemi, mimo bogaty materyjał historyczny, jaki w sobie zawierają. Oznaczają one wyraźnie stopnie pokrewieństwa i generacyje, a jednak utrudniają kombinowanie spółczesności nawet w jedném drzewie rodowém, które im więcéj się rozrasta tém więcéj przedstawia trudności w uchwyceniu jasnego jego obrazu, jak tego doświadczamy przy studyjowaniu rozgałęzionych dynastyj: Karolingów, Kapetyngów, Piastów, Ruryków i wielu innych. Dla łatwiejszego wykazania kolejności następstwa tronów potrzeba umieszczać porządkowe numera przy nazwiskach panujących, pomimo oznaczonych liczbami dat panowania.

Tablice genealogiczne, ubogie w daty i szczegóły, są więcéj wyraźne i lepiéj uwidoczniają związki pokrewieństwa w ogólniejszych zarysach, ale nie są przydatne do studyjów poważniejszych. Tablice takie składać się muszą z pewnéj liczby oddzielnych pojedynczych tablic, a zestawienie ich w pewną całość dla uwidocznienia spółczesności generacyj domów panujących w różnych państwach, nawet przy ograniczeniu do minimum dat genealogicznych i liczby osób należących do rodów, okazuje się niemożliwém.

Przy układzie tablic genealogicznych, obejmujących szczegółowe daty, jeszcze bardziéj utrudnia się porównywanie spółczesności, gdyż pojedyncze rozgałęzione rody muszą być rozmieszczone na kilku oddzielnych tablicach, a całość składa się ze znacznéj ich liczby. Przy dzieciach, spłodzonych z dwóch lub więcéj żon, oznaczają się cyfry, wykazujące, z którego małżeństwa dzieci są urodzone; przy oznaczeniu zaś związków małżeńskich, zawartych między osobami, należącemi do różnych rodów, muszą być czynione wzajemne odsyłacze, z zacytowaniem odnośnych stronnic. Przy imionach własnych każdego z członków rodu umieszczone być muszą określenia stosunków i dat, tak genealogicznych, jako też historycznych, co zabiera wiele miejsca na tablicy, uniemożliwia rozmieszczenie generacyj w prawidłowe rzędy, obciąża uwagę i utrudnia objęcie całości przedmiotu.

Te właśnie trudności w zapanowaniu nad przedmiotem były dla mnie pobudką do podjęcia pracy nad układem *tablic genealogicznych* nieznanym jeszcze dotąd *sposobem graficznym*, którego opis zamieszczam poniżéj. Natura układu graficznego pozwoliła mi na szerokości arkusza rozmieścić spółcześnie i porównawczo rody wszystkich panujących w znaczniejszych państwach Europy i zestawić takowe w ściśle spojoną całość w szeregu 15 wieków, począwszy od V-go po narodzeniu Chrystusa.

Osiągnąłem więc cel, do którego przy dotychczasowym układzie tablic dojść niepodobna.

W tablicach moich wyszczególnione są tylko nazwy osób rodzin panujących i nazwy państw, wszelkie zaś inne opisy stosunków pokrewieństwa i oznaczenia liczbami dat genealogicznych i historycznych, które tak nużą wzrok i uwagę w dotychczasowych tablicach szczegółowych, okazały się tu zbytecznemi; zastąpione bowiem zostały najprostszemi znakami, rozmieszczonemi w odpowiednich co do czasu rubrykach *siatki graficznéj*. Pokrewieństwa między rodami domów panujących przez zawarcie małżeństwa uwidocznione tu zostały w spółczesności przez łatwe do odszukania odsyłacze, umieszczone w jednéj rubryce siatki graficznéj. Szeregi panujących we wszystkich krajach, przy uwydatnieniu związków genealogicznych, uporządkowane są w następstwie czasu i w spółczesności z dokładnością, jakiéj nie może nam przedstawić żaden z używanych dotychczas podręczników historycznych.

Liczby arytmetyczne, któremi zwykle oznaczamy daty pojedynczych wypadków historycznych, jako pojęcia oderwane, są trudne do zapamiętania. Gdy potrzebujemy przedstawić jaki wypadek historyczny, trwający pewną liczbę lat, musimy go oznaczyć za pomocą dwóch liczb, określających początek i koniec wypadku; pojęcie zaś o jego trwaniu tworzy się w umyśle naszym dopiero wówczas, gdy znajdziemy różnicę między późniejszą, a wcześniejszą datą. Jeszcze trudniéj jest uchwycić pojęcie o trwaniu i wzajemnym stosunku do siebie pewnego szeregu wypadków ciągłych, w związku z sobą zostających. Dla porównania musimy mieć uprzytomnione i zestawione w umyśle wszystkie początkowe i końcowe daty każdego z tych ciągłych wypadków, ich wzajemny stosunek pod względem trwania, spółczesności lub następstwa w czasie. Z tego powodu proces czynności umysłowych staje się tu skomplikowanym, tworzą się pojęcia nieporównane ze sobą, a więc mniéj przydatne do utrwalenia w pamięci.

Tém się tłomaczy *krótka trwałość pamięci* dat *i pomieszanie pojęć* o spółczesności zdarzeń lub ich następstwie w czasie, których doświadczamy przy nauce historyi w obec nagromadzonych wypadków historycznych, mimo że treść zdarzeń pozostaje na długo w umyśle naszym.

Trudność uporządkowania dat, gdy chodzi o przedstawienie wydarzeń długotrwałych, nastręcza się także w układzie *tablic chronologicznych*, obejmujących treściwy opis zdarzeń historycznych z rozmieszczeniem dat w porządku numerycznym. W tablicach tych początek i koniec każdego długotrwałego zdarzenia przedstawia się w dwóch oddzielnych pojedynczych zdarzeniach, rozmieszczonych w osobnych miejscach w porządku numerycznym, przez co utraca się pojęcie związku i trwania wydarzenia. Jeżeli dla uwydatnienia tego pojęcia obiedwie daty—początkowa i końcowa, umieszczone są przy sobie, w takim razie drugiéj końcowéj daty nie znajdziemy pod rokiem właściwym, jak tego cel tablic wymaga. Trudniéj jest jeszcze upatrzéć łączność w przedstawieniu trwania szeregów wydarzeń podobnych. Tak więc tablice chronologiczne, jednocząc w czasie różnorodne zdarzenia, jakie we wszystkich państwach nastąpiły, rozłączają zdarzenia, będące ze sobą w ścisłym związku, a nie mogąc uwydatnić w każdym roku szeregów długotrwałych spółczesnych wydarzeń, nie przedstawiają zupełnego i jasnego obrazu danéj chwili historycznéj.

W tablicach moich pojęcia trwania wydarzeń i ich wzajemnego stosunku tworzą się zmysłowo przez porównanie form konkretnych rysunku. *Linije geometryczne*, zastępujące tu liczby arytmetyczne, rozmieszczone są odpowiednio wśród podziałki czasu, dającéj możność określenia trwania szeregów wydarzeń ciągłych i ich wzajemnego stosunku, przy względzie na spółczesność lub następstwo w czasie. Nadto, możność *łączenia linij* ze sobą, pozwoliła mi skorzystać z téj ich własności dla uwydatnienia stosunków genealogicznych. Osiągnięcie tego celu przez kombinacyje liczb arytmetycznych jest niemożliwe.

Linije lub ich części odpowiednio odznaczone wyobrażają: życie osób należących do rodzin panujących, sprawowanie władzy najwyższéj w państwie, pozostawanie w stanie bezżennym, małżeńskim, wdowim i t. p.; połączenie zaś linij lub najprostsze znaki, umieszczone na linijach, wyobrażają pojedyncze wypadki, jako to: urodzenie, śmierć, wstąpienie na tron, koniec panowania, zawarcie związków małżeńskich, śmierć żony, rozwód i t. p.

Porównywanie tych zdarzeń przedstawionych w rysunku wykonywamy za pośrednictwem *wzroku*, najważniejszego zmysłu człowieka. Spostrzeżenia, za pomocą tego zmysłu czynione, odznaczają się wyrazistością i dokładnością.

Pragnąc dać wyobrażenie o łatwości, z jaką dane historyczne, w tablicach moich zawarte, porównywane ze sobą być mogą, pozwolę sobie zamiast dowodzeń ogólnych przytoczyć z tablic tych pojedynczy *przykład* opisu szczegółowego wydarzeń w Polsce w pewnym czasie, z pobieżném uwzględnieniem spółczesnych wydarzeń w innych krajach.

Biorę rok 1010. Panował wtedy w Polsce Bolesław Chrobry od r. 992 do r. 1025. Miał on wówczas lat 43, urodził się bowiem w r. 967, z ojca Mieczysława I, po którym na tron wstąpił i pierwszéj jego żony Dąbrówki, córki Bolesława I Okrutnego księcia czeskiego, zaślubionéj w r. 965, zmarłéj w r. 977. Bolesław I Chrobry pozostawał w związkach małżeńskich z Kunildą, słowianką, córką Dobrzemira; była ona trzecią żoną Bolesława. Rok jéj śmierci nieznany, musi jednak poprzedzać rok 1018, w którym Bolesław po raz czwarty wstąpił w związki małżeńskie z Odą, córką Ekkarda, margrabiego Misnii. Z Kunildy miał Bolesław syna Mieczysława II Gnuśnego, urodzonego w r. 990, który wtedy liczył lat 20, a w trzy lata później w r. 1013, wstąpił w związek małżeński, z Ryksą, córką Ezzona palatyna Renu, i Matyldy, córki Ottona II cesarza Niemiec. Z małżeństwa tego miał Mieczysław II syna Kazimierza Odnowiciela, urodzonego w r. 1016, córkę Ryksę zaślubioną w r. 1032 Beli I, później królowi Węgier, od r. 1061 do r. 1064 i drugą córkę niewiadomą z imienia, zaślubioną synowi Jarosława I Mądrego Iziasławowi I, który zasiadał trzykrotnie na tronie wielkiego księstwa kijowskiego, a mianowicie: od r. 1054 do r. 1068, od r. 1069 do r. 1073 i od r. 1076 do r. 1078. Miał jeszcze Bolesław Chrobry córkę, któréj imię i rok urodzenia nie są nam znane. Dwa lata wcześniéj, w r. 1008, była ona wydaną za Swiatopełka I, który później od r. 1015 do r. 1019 panował na tronie wielkiego księstwa kijowskiego. Wreszcie starszy syn Bolesława Otto Bezbraim, urodzony w r. 988 z drugiéj żony Bolesława Judyty, córki Gejzy węgierskiego, liczył wówczas lat 22.

Brat młodszy Bolesława Chrobrego Władybój, urodzony z Dąbrówki, panował w Czechach od r. 1002 do r. 1003, a po jego śmierci wstąpił na tron Jaromir. Był on bratem ciotecznym Bolesława Chrobrego i Władyboja, których matka Dąbrówka była rodzoną siostrą Bolesława II Pobożnego ks. czeskiego, ojca Jaromira. Panował Jaromir od r. 1012, umarł w r. 1038 bezpotomnie.

W Węgrzech panował w tym czasie Stefan I od r. 997 do r. 1038; siostra jego Judyta była drugą żoną Bolesława Chrobrego, który ją porzucił wkrótce po zawarciu małżeństwa. Na tronie wielkiego księstwa kijowskiego zasiadał Włodzimierz I Wielki, syn Swiatosława I, od r. 980 do r. 1015, w Bułgaryi panował Samuel syn Szyszmana od r. 977 do r. 1014; cesarzami Bizantyńskimi byli od r. 969 Bazyli II i Konstantyn IX; pierwszy z nich umarł 1025 r. drugi 1028 r.; cesarzem Rzymsko-Niemieckim był Henryk II Święty, który wstąpił na tron 1002 r. po zmarłym bezpotomnie Ottonie III. Henryk panował do r. 1024, w którym zmarł również bezpotomnie. Po nim następuje Konrad II Salicki, rozpoczynając nową dynastyję. Siostra Henryka II Gizela w r. 1009 wstąpiła w związki małżeńskie z Stefanem I węgierskim. Papieżem był Sergijusz IV od r. 1009 do r. 1012; w królestwie Arelat panował Rudolf III od r. 993 do r. 1032, we Francyi Robert II Święty z dynastyi Kapetów od r. 996 do r. 1031, w Nawarze Sanczo III Wielki od r. 1000 do 1035, w Leonie Alfons V od r. 999 do r. 1027, w Anglii Etelred II od r. 978 do r. 1016, w Szkocyi Malkolm II od r. 993 do r. 1028, w Szwecyi Olaf III Skotkonung od r. 994 do r. 1026, wreszcie w Danii od r. 985 i w Norwegii od r. 1000 Swen I Szczęśliwy, którego pierwszą żoną była Kunilda, córka Mieczysława I polskiego, a siostra Bolesława Chrobrego; synami jéj, a zatém siostrzeńcami Bolesława Chrobrego byli Kanut II Wielki i Harald II; pierwszy z nich panował później w Danii od r. 1014, w Norwegii od r. 1028; w Anglii od r. 1017.

Mógłbym jeszcze ten obraz uzupełnić, opisując szczegółowo stosunki bijograficzne i genealogiczne wymienionych wyżéj panujących, jak to uczyniłem co do Bolesława Chrobrego, sądzę jednak, że to, co już skreśliłem, wystarczyć powinno do poparcia mego twierdzenia, że tak *jasnego i przejrzystego obrazu* danego momentu historycznego sposobem łatwym do objęcia nie mogą nam przedstawić żadne inne pojedynczo wzięte środki pomocnicze, używane dotychczas przy studyjach historycznych, oraz że środki takowe, z wyłączeniem atlasów geograficzno-historycznych, różniących się swym celem, z pożytkiem zastąpić się dadzą tablicami graficznemi, co do przedmiotów, wspólnym ich zakresem objętych. Stosuje się to głównie do tablic genealogicznych, synchronistycznych i chronologicznych, o wadliwości których w praktycznem zastosowaniu wyżéj już nadmieniłem. Nawet w wielu wypadkach, gdy chodzi o stosunki spółczesne oraz daty bijograficzne i genealogiczne osób w tablicach umieszczonych, możemy nieraz przy pomocy tych tablic oszczędzić sobie trudu zaglądania do dykcyjonarzów historycznych.

Co do stosunku moich tablic do saméj historyi powszechnéj, powiedziałbym, że mogą one służyć za *tło*, na którém osnuwa się opowiadanie historyczne.

Podobnie i malarz kreśli w perspektywie kontury główne, na których roztacza szczegóły, narzuca kolory i cienie, tworząc piękne kształty obrazu. Jak perspektywa w malarstwie, tak orjentowanie się w następstwie czasu koniecznem jest przy opowiadaniu historyczném. I tu również do konturów głównych nawiązujemy opowiadanie szczegółów, z których się tworzy obraz historyczny.

Fakta w wielkiéj liczbie nagromadzone historyja powszechna porządkuje w grupy etnograficzne, które obserwuje kolejno w większych lub mniejszych peryjodach czasu. Uwzględniając związki przyczyn i skutków w najbliższém ich połączeniu, opowiadanie dziejowe przedstawia zdarzenia w różnym i niejednostajnym pod względem czasu porządku, wikłając kolejność chronologiczną wydarzeń. Tu więc właśnie zachodzi potrzeba ciągłego baczenia na stosunki wydarzeń w czasie, gdyż w obec obfitości materyjału, umysłowe nasze zdolności okazują się niewystarczającemi do dłuższego przechowania w pamięci dat historycznych, i do przypomnienia innych dat w związku z opowiadaniem będących.

Okoliczność ta była powodem usiłowań wielu pedagogów w celu wynalezienia środków ułatwiających zapamiętywanie dat historycznych. W swoim czasie ogólne uznanie uzyskała *metoda mnemoniczna* Jaźwińskiego, zwana *metodą polską*, która i dziś liczy wielu zwolenników. Metoda ta polega na tém, aby pamięć liczb zastąpić pamięcią miejsca. Następujące po sobie stulecia przedstawione są rzędami w foremnych kształtach kwadratów, z których każdy stanowi szachownicę, złożoną ze stu kwadracików, zawartych między linijami, przeprowadzonemi równolegle do boków, w ten sposób, że 10 rzędów w poziomym kierunku oznacza dziesiątki lat w stuleciu, a dziesięć innych rzędów w pionowym kierunku oznacza jednostki lat w każdym dziesiątku. Kwadraciki szachownicy oznaczają lata pojedyncze i z łatwością dają się wskazywać w stuleciu. Wydarzenia oznaczone są znakami symbolicznemi pod odpowiednim rokiem i dają się porównywać co do czasu w zestawieniu znaków łatwiéj, niż to uskuteczniamy w pamięci przy zestawieniu liczb.

Jeżeli metoda ta ma także wśród pedagogów swoich przeciwników, to dla tego, że nie wystarcza sama przez się, lecz przy jéj użyciu trzeba się posiłkować tablicami chronologicznemi, które w całości należy pamięci przyswoić,—że mniéj się nadaje do historyi powszechnéj, niż do historyi pojedynczych krajów, gdyż nagromadzenie wielu znaków symbolicznych w szczupłym zakresie miejsca wcale nie sprzyja ich zapamiętaniu,—że znaki symboliczne oznaczają nie sam przedmiot zdarzenia, ale cechują pojęcia ogólne czyli zbiorowe, wielu podobnych zdarzeń dotyczące, a ztąd utwierdzenie w pamięci zdarzeń przez

częste spostrzeżenia wzroku staje się utrudnioném, a wreszcie praktyczne użycie przekonało, że wiadomości chronologiczne tą metodą nabyte, przyswajają się łatwo, ale nie trwają długo w pamięci.

Wydane obecnie w Bernie *tablice chronograficzne* Riklego ułożone są na wzór metody Jaźwińskiego, z tą odmianą, że stulecia odróżniają się kolorami i mają formę czworoboków. Na brzegach tych czworoboków zaznaczoną jest podziałka w ten sposób, że przecięcia linij prostopadłych nie są widoczne, umieszczone zaś w odpowiednich miejscach daty i treść wydarzeń, zastępują znaki symboliczne w kwadracikach Jaźwińskiego. Ostatnie 9 wieków formują oddzielną tablicę, w której czworoboki podłużne ułożone są jedne przy drugich bokami dłuższemi w kierunku od lewéj do prawéj strony, każdy zaś wiek opatrzony jest odpowiednią podziałką, idącą tylko w jednym kierunku. Podziałka ta dzieli każdy wiek na dziesiątki lat i odznacza pojedyncze lata, tak że daty i zdarzenia w każdém stuleciu umieszczone być mogą jedne pod drugiemi w odpowiednich miejscach podziałki.

Zalety tych tablic mają polegać na pamięci miejsca i kolorów, wadliwość upatrują w skróceniu opisów wydarzeń i ubóstwie chronologii, czemu autor stara się zaradzić, wydając oprócz tablic do historyi powszechnéj, oddzielne tablice dla dziejów każdego państwa.

Pozostaje jeszcze wspomnieć o tablicach nazywanych *rzekami narodów*, które można uważać za rodzaj skróconych tablic synchronistycznych. Rubryki podłużne tych ostatnich zastąpione są różnokolorowemi pasmami, uwidoczniającemi tworzenie się państw i powiększenie ich terytoryjów. Tablice te, jako środek pedagogiczny, są w użyciu mniéj przydatne od tablic synchronistycznych i zawierają mniéj od nich materyjału historycznego.

Zdaniem mojém środki pomocnicze do historyi powinny być zaczerpnięte z tegoż źródła, jakiém się posiłkuje skutecznie wiele innych umiejętności. Tém obfitém i niewyczerpaném źródłem jest *grafika i rysunek*, które przedstawiają w formie dostępnéj dla zmysłu wzroku wyobrażenia o przedmiotach konkretnych lub abstrakcyjnych.

Najważniejszém zastosowaniem grafiki jest wyrażenie w znakach piśmiennych, a raczéj w literach alfabetu, brzmienia mowy ludzkiéj. Rozpowszechnienie tego rodzaju grafiki za pomocą druku największą oddało przysługę cywilizacyi ludzkości. W nutach wyobrażamy graficznie tony muzyczne, ich siłę i takt, w cyfrach—liczby; w symbolach i znakach — ilości algebraiczne oraz działania, którym takowe podlegają; w rysunku geometrycznym na płaszczyźnie — stosunki rozległości w przestrzeni; w planach, elewacyjach i przecięciach—figury ciał z zachowaniem stosunku pomiędzy wymiarami, jakie mają miejsce w przestrzeni; w perspektywie—figury tychże ciał w sposób, w jaki się takowe przedstawiają oku patrzącego; wreszcie w mapach — obraz powierzchni ziemi. Środkami temi posiłkują się głównie: arytmetyka, algebra, geometryja początkowa, trygonometryja, geometryja analityczna, geometryja opisująca, rachunek różniczkowy i integralny, astronomija, geografija, chemija, fizyka, mechanika, geometryja praktyczna, budownictwo lądowe i wodne, inżenieryja, artyleryja, fortyfikacyja, taktyka, strategija, anatomija, fizyjologija, mineralogija, botanika, zoologija, malarstwo, muzyka, różne gałęzie przemysłu i t. d.

Niezbędność środków graficznych i rysunkowych nie ulega zaprzeczeniu. Dla odtworzenia dźwięków mowy, tonów muzycznych i liczb nie znamy innego sposobu, jak tylko graficzny. Uogólnienia w znakach algebraicznych, w terminologii chemicznéj i t. p. znakomicie ułatwiają poznanie nauk i nadają im cechę ścisłości. Wreszcie żaden najdokładniejszy opis nie da nam tak wyraźnego wyobrażenia o kształtach przedmiotów i o wielkościach w przestrzeni, jak przedstawienie tychże w odpowiedniéj formie rysunku; gdy zaś szczegółowo obserwujemy stosunki kształtu przedmiotów, ich wzajemne względem siebie położenie i wymiary, rysunek staje się koniecznie potrzebnym.

Przy studyjach naprzykład geograficznych tworzymy sobie z *krajobrazu* wyobrażenia o różnych miejscowościach, o ich postaci, rozległości i względném położeniu. Spostrzeżenia nasze wykonywamy za pośrednictwem wzroku, a drogą tą otrzymujemy obrazy jasne i wyraziste, które łatwo w pamięci zachowujemy i odtwarzamy tak, że nie tylko z chwilą spojrzenia na mapę determinujemy pojęcie nasze o kształcie części świata, pojedynczych krajów i prowincyj, ale nadto z wyobrażeń, jakie się w pamięci przechowują, kształty te możemy odtworzyć w rysunku z większą lub mniejszą dokładnością, zależną od ilości nabytych uprzednio spostrzeżeń i wiadomości. Niezmierną liczbę nazw geograficznych dla tego tak dobrze pamiętać możemy, że je często na mapie obserwujemy. Z samą nazwą miejscowości łączymy pojęcie o ich względném położeniu na powierzchni ziemi i z łatwością położenie to na mapie wskazujemy. Tak jasnych i utrwalonych w pamięci wyobrażeń nie moglibyśmy nigdy otrzymać, gdybyśmy chcieli poprzestać na samych opisach, nie posiłkując się krajobrazami. W geografii (również jak w historyi) mamy do czynienia z obfitością różnorodnego materyjału, do objęcia którego dochodzimy przez systematyczną jego klasyfikacyję. Od pojęć ogólnych przechodzimy do szczegółów—chcąc mieć wyobrażenie gdzie się przedmiot znajduje, musimy wiedzieć, w jakiéj jest części świata, w jakim kraju, w jakiéj prowincyi, okręgu i t. d.

Do tych ogólnych znanych nam działów odnosimy tysiączne drobne szczegóły, w związku z geografiją będące, których nazw i położenia pamięć objąć nie zdoła.

Równy pożytek oddają podobne środki graficzne i rysunkowe innym odpowiednim *naukom i umiejętnościom*, a tém większa ich usługa, im większą się przedstawia obfitość różnorodnego materyjału naukowego, im większa zachodzi potrzeba porównywania go i przedstawienia w ścisłych związkach.

Z nauk, które się mogą temi środkami posiłkować, jedna tylko *historyja* nie poszła tym szerokim utartym gościńcem. Rzecz niewytłomaczona, dla czego nauka, która śledzi za postępem innych swych towarzyszek i sąd o nich wydaje, nie pragnęła z ich doświadczenia korzystać. Rozpraszając bogaty swój materyjał w tablicach synchronistycznych, chronologicznych i genealogicznych, z których każde przedstawiają swoje niedogodności, historyja nie stworzyła dotąd obrazu jednego, skupiającego ważniejsze jéj stosunki w całość, do czego sposób graficzny jedynie się nadaje.

Ponieważ cała budowa historyi wspiera się na *rachubie czasu*, którego stosunki mogą być porównywane na zasadach matematycznych, przeto i możliwość zastosowania do téj nauki środków rysunkowych lub graficznych jest usprawiedliwioną; mnogość zaś zdarzeń historycznych i potrzeba porównywania ich ze sobą w spółczesności lub następstwie czasu w samym toku opowiadania historycznego, przemawia za niezbędnością użycia tych środków. Zastosowanie znaków graficznych okazało się możliwém, gdyż w historyi każdego państwa powtarzają się podobne do siebie zdarzenia, a wyobrażenia o nich można uogólnić i przedstawić w formie widocznéj dla oka. Z tych zdarzeń najważniejszemi są: osiedlanie się narodów, tworzenie się państw i dalsza ich egzystencyja. W mechanizmie organizacyjnym każdéj społeczności politycznéj odróżniamy wszędzie nader ważny czynnik, stanowiący jakby sprężynę tego mechanizmu—*rząd państwowy*, a istnienie jego w jakiejkolwiekbądź formie jest niezbędnym warunkiem ustroju państwowego. W samym rządzie odróżniamy osobę, stojącą na jego czele, którą jest panujący lub prezydent rzeczypospolitéj. Historyja sądzi o ich dodatnim lub ujemnym wpływie na rozwój stosunków społecznych, określa ich udział w ogólnym pochodzie cywilizacyjnym, ocenia pobudki przedsiębranych w czasie ich rządów czynów i rezultaty stąd osiągnięte, tak wewnątrz kraju, jak również w stosunkach międzynarodowych.

W historyi każdego pojedynczego państwa *kolejność panujących*, uwarunkowana w monarchijach dziedzicznych na łączności genealogicznéj, służy zwykle za podstawę dopodziału opowiadania historycznego na pewne charakterystyczne ustępy czyli peryjody czasu, w których grupują się wszelkie inne zdarzenia ze względu na ich spółczesność lub związek z działalnością panujących. Zwykle mówimy: działo się to w r. 1010 za panowania Bolesława Chrobrego, albo też: fakt ten miał miejsce za czasów Kazimierza Wielkiego, Stefana Batorego, Jana Sobieskiego i t. d. Te ostatnie określenia nie wykazują ściśle daty wydarzenia, choć nie przeszkadzają bliższemu jéj oznaczeniu, lecz już mamy ogólne pojęcie w jakim przeciągu czasu wypadek mógł się zdarzyć, jeżeli go stosujemy do pewnego peryjodu panowania. Przemawia to za ważnością tych peryjodów, a stąd wypływa konieczna potrzeba, abyśmy przedewszystkiem w tych peryjodach dokładnie orjentować się mogli.

O ile historyja pojedynczego państwa dotyczy stosunków z ościennemi państwami, ważną jest dokładna znajomość spółcześnie panujących w innych krajach, w historyi zaś powszechnéj orjentowanie się w *peryjodach spółczesnych panowań* jest rzeczą niezbędną.

Z tych zasad wychodząc, w tablicach graficznych rozmieściłem wszystkie państwa europejskie w ugrupowaniu etnograficzném i w zestawieniu spółczesném, wykazując *osiedlanie się narodów, tworzenie się państw i dalszą ich egzystencyję* w kolejném następstwie panujących, z uwydatnieniem stosunków genealogicznych w monarchijach dziedzicznych.

Ułatwienie orjentowania się w peryjodach spółczesnych panowań pozwala stosować do nich całe bogactwo

zdarzeń dziejowych i śledzić za wątkiem opowiadania historycznego.

Korzystając z doświadczenia, jakiego nabyliśmy, posiłkując się środkami graficznemi i rysunkowemi przy poznaniu wielu innych nauk, *wnioskować można*, że tablice graficzne przy opowiadaniu historycznem nadadzą mu cechę ścisłości i związku, ułatwią poglądy ogólne, oraz rozpoznawanie szczegółów w spółczesności i w następstwie czasu, a w miarę nabytych wiadomości i spostrzeżeń stosunki czasu przedstawione w formach widocznych dla oka, łatwiéj niż liczby przechowają się w pamięci.

Sama obserwacyja tablic porządkuje raz już nabyty materyjał, sprzyja kojarzeniu się pojęć i ułatwia przypominanie mnóstwa innych zdarzeń, stosując je do odnośnych peryjodów panowań, jak stosujemy szczegół do ogółu.

We wnioskach powyższych starałem się być bezstronnym, opierając je przeważnie na doświadczeniu; gdybym wszakże z zamiłowania przedmiotu upatrywał nieistniejące zalety w utworze własnéj myśli, to złudzenie moje tylko sumienna krytyka rozwiać potrafi. Jeżeli w oczekiwaniach swoich nie doznam zawodu i praca niniejsza zyska uznanie naszego ogółu, będzie to dla mnie najwyższą nagrodą podjętego trudu, a zarazem zachętą do dalszéj w tym kierunku pracy, celem zastosowania mojéj metody do innych działów historyi.

Warszawa, d. 5 Stycznia 1883 r.

Emiljan Broniewski.

OPIS SIATKI GRAFICZNÉJ CZYLI PODZIAŁKI CZASU.

Każdy wiek, oznaczony cyfrą właściwą u góry i u dołu siatki graficznéj, podzielony jest linijami równoległemi, idącemi w kierunku od góry do dołu arkusza, na 100 lat pojedynczych, z których każdy dziesiątek lat, oznaczony cyfrą porządkową w nagłówkach, oddzielony jest jeden od drugiego grubemi linijami. Dziesiątki te rozmieszczone są w dwóch półwiekach, rozdzielonych paskiem, na którym umieszczone są cyfry, oznaczające numeracyję państw, ugrupowanych etnograficznie, których nazwy wymienione są w szerokich przedziałach, oddzielających wiek od wieku. Nadto każde dziesięciolecie przedzielone jest na dwa pięciolecia liniją średniéj grubości, z wyjątkiem trzeciego i ósmego dziesięcioleci, w których linije te charakterystycznie się od innych odróżniają, jako dzielące każdy z dwóch półwieków na dwa ćwierćwieki. Lata pojedyncze w każdém pięcioleciu, przedzielone są od siebie cienkiemi linijami.

W siatce graficznéj, tym sposobem ułożonéj, każdy pojedynczy rok da się z łatwością wyszczególnić; naprzykład w wieku piątym (V), w dziesiątku ósmym (VIII), rok szósty oznacza rok 476-ty (data upadku cesarstwa Rzymsko-Zachodniego), lub też chcąc wskazać na siatce rok 568-y (data założenia państwa Longobardów we Włoszech), szukam go w wieku szóstym (VI), w dziesiątku siódmym (VII), rok ósmy (w drugiém pięcioleciu środkowa rubryka).

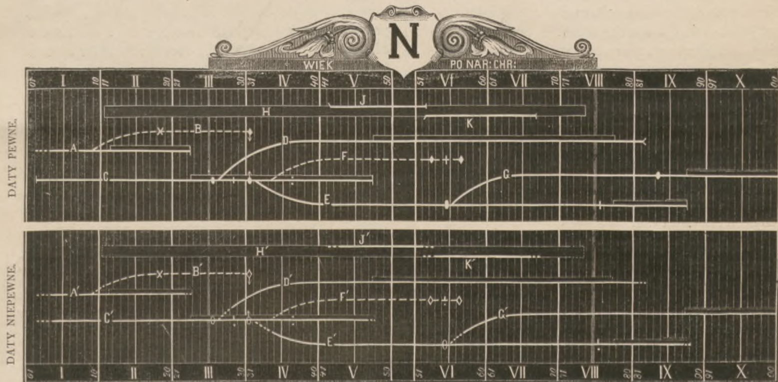
Manipulacyja jest prostą, wprawa nabywa się prędko i łatwo.

OPIS LINIJ PROWADZONYCH W POPRZEK SIATKI ORAZ ZNAKÓW GRAFICZNYCH.

Linije, prowadzone w poprzek siatki graficznéj w kierunku od lewéj do prawéj strony, służą dla oznaczenia wydarzeń długotrwałych i rozmieszczają się w siatce w ten sposób, że ciągłość linij powinna przecinać odpowiednie rubryki podziałki czasu, połączenia zaś linij i znaki, pomieszczone również we właściwych rubrykach, oznaczają zdarzenia pojedyncze. Ponieważ nie wszystkie daty mogą być wyśledzone i oznaczone przez historyję, stąd dla zachowania ścisłości powstaje potrzeba odróżniania znaków dat pewnych i niepewnych.

Rozmieszczenie dat niepewnych czyli nieznanych w rubrykach siatki graficznéj uskutecznia się na zasadzie prawdopodobieństwa, kombinując inne znane nam daty. Gdy naprzykład wiadomą jest tylko data urodzenia najstarszego dziecka, znak małżeństwa rodziców powinien poprzedzać tę datę; gdy znamy tylko datę urodzenia małżonka, znak zawartego przezeń małżeństwa umieszcza się po dacie dojścia jego do pełnoletności; gdy znamy datę zawartego małżeństwa, rok urodzenia małżonka umieszcza się tak, aby znana data małżeństwa wypadła po roku dojścia jego do pełnoletności.

Im więcéj jest znanych faktów, wpływających na wskazanie daty nieznanéj, tém więcéj oznaczenie jéj może być bliższém rzeczywistości.

UWAGA. W tablicach litografowanych linije i znaki odznaczają się czarno na różnokolorowych pasmach, w przykładzie zaś takowe odbijają biało na czarném tle drzeworytu.

W rysunku tu umieszczonym, biorę dla przykładu siatkę wieku po narodzeniu Chrystusa, oznaczonego literą *N*, w którym odróżniać będziemy tylko dziesiątki i jednostki lat.

W rysunku tym przytoczone są dwa przykłady, jednakowe co do treści i oznaczone podobnemi literami; w pierwszym wszystkie daty są pewne, w drugim zaś daty są nieznane.

Opisując znaczenie linij i znaków, będę cytował lata, w których takowe są umieszczone na przykładach.

Pasek, zawarty między dwoma *cienkiemi linijami* z odpowiednim napisem (H, H'), oznacza istnienie narodów lub państw (od r. 11 do r. 74); daty niepewne oznaczają się kropkami (H').

Linije grube oznaczają trwanie życia osób, których nazwy wymienione są na samych linijach. Linije grube są *ciągłe*, gdy wyobrażają mężczyzn (A, C, D, E, G, I, K, A', C', D', E', G', I', K') i *przerywane*, gdy przedstawiają płeć żeńską (B, F, B', F').

Rok urodzenia oznacza się kreską poprzeczną na początku linii (C urodzony w 02 roku), gdy zaś data urodzenia nie jest znaną, lub też nie mamy potrzeby jéj wyszczególniać, rozpoczynamy linije kropkowaniem (A, A',C').

Linije życia *synów i córek* wyprowadzają się z linii ojcowskiéj pod rokiem urodzenia, w sposób podobny, jak wyrasta gałęź z pnia drzewa (B urodzona w r. 10 z ojca A; C ma synów: D, urodzonego w r. 27 i E, urodzonego w r. 32, oraz córkę F, urodzoną w r. 34, E ma syna G, urodzonego w r. 56). Jeżeli data urodzenia nieznana, linije dzieci, łącząc się w ten sam sposób, wyprowadzają się kropkami (B' z ojca A';—D', E' i F' z ojca

C'; G' z ojca E'). Dzieci naturalne oznaczają się krzyżykami przed napisem (B, B').

Zawarcie *związków małżeńskich* oznacza się na linijach męzkich znakiem dużéj kropki, mającéj formę owalną (C ożenił się poraz pierwszy w r. 26, poraz drugi w r. 31, E w r. 55, G w r. 84); na linijach zaś żeńskich—takimże znakiem w formie czworokątnéj (B wyszła za mąż w r. 31; F—poraz pierwszy w r. 53, po raz drugi w r. 57). Jeżeli daty są nieznane, znaki małżeństwa, zachowując te same kształty, nie są w środku wypełnione (C' ożenił się przypuszczalnie po raz pierwszy w r. 26, po raz drugi w roku 31, E'—w r. 55, G'—w r. 84; B' wyszła za mąż przypuszczalnie w r. 31, E'—po raz pierwszy w r. 53, po raz drugi w r. 57). Odsyłacze przy znakach małżeńskich, w formie *skazówek* pod jednym rokiem umieszczone, objaśniają kto z kim zawarł ten związek (C poślubił B w r. 31, C' poślubił B' przypuszczalnie w r. 31).

Śmierć oznacza się kreską na końcu linii (A umarł w r. 23, C—w r. 48, E—w r. 88); *śmierć bezpotomna* oznacza się kreską złamaną (D umarł bezpotomnie w r. 82). Przy datach śmierci niepewnych, lub gdy nie mamy potrzeby téj daty oznaczać, linije kończą się kropkowaniem (A', C', D', E'). Linije żeńskie prowadzą się do roku śmierci w niektórych tylko razach, zwykle zaś kończą się znakiem zawartego małżeństwa (B i B' w r. 31, E i E' w r. 57), gdyż *potomstwo małżonki* wyprowadza się z linii mężowskiéj, na któréj także znakiem kreski oznacza się *śmierć żony*, o ile takowa przed zgonem męża nastąpiła (C został wdowcem po pierwszéj żonie w r. 29, E—w r. 76). Takiż znak służy dla oznaczenia śmierci męża na linii żeńskiéj, jeżeli takowa prowadzi się oddzielnie do śmierci lub do zawarcia drugiego małżeństwa (F została wdową po pierwszym mężu w r. 55). Jeżeli data śmierci żony lub męża nie jest znaną, oznacza się z jednéj strony linii kreską, z drugiéj punktem (C' został wdowcem przypuszczalnie w r. 29; E'—w r. 76; F' została wdową po pierwszym mężu przypuszczalnie w r. 55. *Rozwód* oznacza się dwoma punktami: nad liniją i pod liniją (C rozwiódł się z żoną B w r. 42, i w tymże roku rozwiódł się C' z żoną B').

Czas panowania, czyli ściśléj czas sprawowania rządów państwowych, oznaczony jest przy linijach genealogicznych podkreśleniem takowych liniją równoległą cienką. Przy tytule cesarskim linije cienkie są podwójne. (A panował od r. 12 do r. 23, C—od r. 23 do r. 48, D—od r. 48 do 78, E—od r. 78, z tytułem cesarskim od r. 85 do r. 88, G—z tytułem cesarskim od r. 88). Nieznane daty wstąpienia na tron i końca panowania oznaczają się kropkami na początku i końcu cienkich linij, (jak to uwidocznione w przykładzie co do osób A', C', D', E' i G').

Liczne szeregi panowań, przysługując do podziału historyi każdego państwa na peryjody czasu, są zarazem oznaką *trwania politycznego bytu* państw. Gdy następstwo panujących nie jest oparte na prawie związków genealogicznych, co ma miejsce w monarchijach elekcyjnych, w rządach reprezentacyjnych czyli republikańskich, i przy następstwie papieży, jak również gdy następstwo panujących i ich stosunki genealogiczne nie są nam znane, lub nie mamy potrzeby takowych uwydatniać, w takich razach *byt państwa* oznacza się przez dwie równoległe cienkie linije, złączone przy ich początku i końcu. W pasku między linijami umieszcza się odpowiedni napis (H, H'), jeżeli takowy nie jest wyszczególniony w rubrykach, dzielących wiek od wieku. Kolejność sprawujących rządy państwowe odznacza się grubemi linijami, wzmacniającemi linije cienkie (I od r. 42 do r. 52, K od r. 52 do r. 67). Daty niepewne oznaczają się kropkowaniem przy początku lub końcu linij (H', I', K').

OGÓLNY UKŁAD TABLIC.

Jednostką niepodzielną siatki graficznéj jest rok. Rubryki lat pojedynczych następują kolejno jedne po drugich od lewéj do prawéj strony, grupując się w pięciolecia, dziesięciolecia, ćwierćwieki, półwieki i wieki. Tablice obejmują 15 wieków, poczynając od V po narodzeniu Chrystusa do lat ostatnich, to jest zawierają czasy średniowieczne i nowożytne historyi Europy. Ponieważ wieki te muszą kolejno po sobie następować, gdyż tego ciągłość i nieprzerwana kolejność zdarzeń wymaga, przeto tablice przybierają niezwykłą długość, a odbijane litograficznie arkusze, które obejmować będą po dwa wieki, powinny być dopasowane i sklejone ze sobą.

Dla użytku podręcznego tablice mogą się składać w okładce wiekami w kształcie skrzydeł parawanika w podobny sposób, jak się składają albumy z widokami, umieszczonemi na długim pasku papieru.

Jak każdy moment czasu obejmuje całą przestrzeń jak również w tablicach graficznych każda jednostka czasu obejmuje spółcześnie byt wszystkich państw europejskich. Dla dokładniejszego uwydatnienia przeobrażeń politycznych, jakim te państwa w kolei wieków ulegały, należało je zestawić w grupach pokrewnych na podstawie jedności plemiennéj lub téż wspólnych warunków etnograficznych.

Grupy te są następujące:

1. Państwa skandynawskie (Szwecyja, Norwegija i Danija).
2. Państwa na wyspach Brytańskich.
3. Państwa na półwyspie Iberyjskim (dziś Hiszpanija i Portugalija).
4. Państwa powstałe na granicy Francyi i Niemiec (dziś Belgija i Holandyja, oraz Szwajcaryja).
5. Państwa w granicach rzymskiéj Galii, późniejszéj Francyi.
6. Państwa na półwyspie Apenińskim (dziś Włochy).
7. Państwa niemieckie.
8. Ziemie przy średnim Dunaju (dzisiejsze Węgry).
9. Czechy w dawniejszym Bojohemie.
10. Słowianie połabscy i lechiccy, oraz plemiona litewskie.
11. Słowianie wschodni i narody w granicach dzisiejszéj Rosyi.
12. Państwa na półwyspie Bałkańskim.

Grupy, umieszczone w tym porządku, są oddzielnie *ponumerowane* celem ułatwienia odsyłaczy i odróżniają się odmiennym *kolorem*. Osobne państwa w każdéj grupie przegrodzone są jasnemi linijami, przerywającemi kolor, a nazwy ich umieszczone są w szerokich rubrykach na początku każdego wieku. Zmiany zaszłe w nazwie państw i przeobrażenia ich bytu zaznaczane są w ciągu wieku pod rokiem właściwym. Numeracyją grup, umieszczoną w środkowéj rubryce każdego wieku, posługujemy się przy odsyłaczach, gdy wskazujemy gdzie się jaki naród przesiedlił, lub gdy oznaczamy, że panujący pochodzi z dynastyi innego państwa, wreszcie gdy wskazujemy osoby, które zawarły z sobą związki małżeńskie. Te ostatnie odsyłacze muszą być umieszczone przy znakach małżeńskich pod jedną rubryką czasu. Związki małżeńskie, zawarte między osobami państw należących do jednéj grupy, oznaczają się *skazówkami* przy znakach małżeńskich.

Gdy przy znaku małżeńskim nie ma żadnego odsyłacza, oznacza to, że związek został zawarty z osobą nienależącą do rodzin domów panujących, tablicami objętych. Osoby te wyszczególnione są w dołączonym do tych tablic *osobnym wykazie*, porządkiem chronologicznym dat, w których zawarte zostały małżeństwa.

Zaznacza się przytem w wykazie, czy daty są pewne lub nieznane, oraz wyszczególnia się numer grupy państw, w któréj znak małżeński jest pomieszczony. Żony nieznane z imienia i pochodzenia oznaczają się literą N przy znaku małżeństwa, w wykazie zaś nie są umieszczone.

Zakres genealogij panujących ustosunkowany jest do celu głównego, za który uważam wykazanie kolejności panowań i zachodzących między panującemi związków pokrewieństwa. Gałęzie boczne w tych razach są wykazane, w których ważność ich dla dziejów powszechnych ma znaczenie pierwszorzędne.

ŹRÓDŁA.

Przy układzie tablic posiłkowałem się głównie następującemi źródłami:

Bouillet. Atlas universel d'histoire et de géografie, contenant: la chronologie, la généalogie et la géografie. Paris. 1877.

Ch. Dreyss. Chronologie universelle, suivie de listes chronologiques et de tableaux généalogiques. Paris. 1873.

Christian Kruse. Atlas zür Uebersicht aller Europäischen Länder und Staaten. Dritte Ausgabe. Leipzig. Halle.

Fr. Kr. Schlosser. Dzieje powszechne. Lwów. 1874 r.

Cezar Cantu. Historyja Powszechna, przełożona przez Leona Rogalskiego. Warszawa. 1854.

Le Sage. Historisch - Genealogisch - Geographischer Atlas.

Dr. Eduard Brinckmeier. Praktisches Handbuch der historischen Chronologie aller Zeiten und Völker. Berlin. 1882.

Almanach de Gotha, z lat różnych.

Moniteur des dates. Biografisches - genealogisches-historisches Welt-Register, von Eduard - Marie-Oettinger. Leipzig. 1869.

Grand - Dictionnaire universel de XIX-e siècle, par Pierre Larousse.

Conversations-Lexikon. F. A. Brockhaus. Leipzig. 1875.

Encyklopedyja Powszechna S. Orgelbranda. Warszawa. 1867.

Nadto do dziejów słowiańszczyzny posiłkowałem się następującemi dziełami:

P. J. Szafarzyk. Słowiańskie Starożytności, przekład z czeskiego Dr. H. N. Bońkowskiego. Poznań. 1842.

Lelewel Joachim. Narody na ziemiach słowiańskich przed powstaniem Polski. Poznań 1853.

Józef Szujski. Dzieje Polski. Tomów 4. Lwów. 1862.

Roeppel Ryszard. Dzieje Polski do XIV stulecia. Przekład Dr. K. Przyborowskiego. Lwów. 1879.

Julijan Bartoszewicz. Historyja pierwotna Polski. Kraków. 1879.

Bobrzyński Michał. Dzieje Polski w zarysie. Warszawa. 1881.

Konopacki Szymon. Chronologija dziejów Królestwa Polskiego. Żytomierz. 1860.

H. Stecki. Rodowody książąt i królów polskich, oraz wielkich książąt litewskich. Petersburg. 1861.

Korzeniowska. Atlas historyczny.

Stanisław Smolka. Mieszko Stary i jego wiek. Warszawa. 1881.

F. Kozłowski. Dzieje Mazowsza. Warszawa. 1859.

Kazimierz Stadnicki. Bracia Władysława Jagiełły Olgierdowicza. Lwów. 1867.

Michał Boniecki. Książęta Szlązcy z domu Piastów. Warszawa. 1875.

A. Pawiński. Serbia. Zarysy historyczno-etnograficzne. Warszawa. 1874.

W. Bogusławski. Rys dziejów Serbo-Łużyckich. Petersburg. 1861.

Amadeusz Thierry. Historyja Attyli i jego następców aż do usadowienia się Węgrów w Europie. Warszawa 1874.

Dr. Herman Luchs. Schlesische Fürstenbilder des Mittelalters. Breslau. 1872.

Karel Vladislav Zap. Česko - Moravská Kronika. v Praze. 1862.

Сергѣй Соловьевъ. Исторія Россіи съ древнѣйшихъ временъ. Москва 1874.

Н. Костомаровъ. Русская исторія въ жизнеописаніяхъ ея главнѣйшихъ дѣятелей.

М. Д. Хмыревъ. Алфавитно-справочный перечень государей русскихъ и замѣчательнѣйшихъ особъ ихъ крови. С. Петербургъ. 1870.

М. Д. Хмыревъ. Алфавитно справочный перечень удѣльныхъ князей русскихъ и членовъ царствующаго дома Романовыхъ. С. Петербургъ 1871.

А. Гильфердингъ. Исторія Сербовъ и Болгаръ. С. Петербургъ. 1868.

К. Я. Гротъ. Моравія и Мадьяры съ половины IX до начала X вѣка. С. Петербургъ. 1881.

WYKAZ CHRONOLOGICZNY MAŁŻEŃSTW,

ZAWARTYCH PRZEZ OSOBY NIE NALEŻĄCE DO RODÓW PANUJĄCYCH

z osobami w tablicach graficznych umieszczonemi.

WIEK V.

3.—◇—**401** N. siostra Alaryka, kr. Wizygotów.
6.—◇—**405** Maryja, c. Stylikona, wodza rzymskiego, pochodzenia wandalskiego.
6.—◇—**407** Termantyja, c. Stylikona, wodza rzymskiego, pochodzenia wandalskiego.
12.—◆—**421** Aelia-Eudoksyja, † 460 r., córka filozofa Leoncyjusza.
5.—◇—**445** Karatena, siostra Riciymera, wstąpiła do klasztoru.
12.—◇—**451** Aelia Werina.
5.—◆—**465** Bazina, żona Bazina króla Turyngii.
5.—◇—**473** Agrypina.
12.—◇—**495** Lubkina, zwana późniéj Aelia-Eufemija.

WIEK VI.

5.—◇—**519** Konstancyja.
5.—◇—**520** Ingonda.
5.—◇—**521** Godicka; wyszła powtórnie za Klotaryjusza, kr. Soissons.
5.—◇—**522** Aregonda, siostra Ingondy.
5.—◇—**526** Godicka, wdowa po Klodomirze, kr. Orleanu.
12.—◇—**526** Teodora, dawniéj tancerka.
5.—◇—**532** Ultrogota, † po r. 558.
5.—◆—**533** Wizygarda; rozw. 535, † 542; c. Wakona, kr. Longobardów.
5.—◆—**535** Doteryja, rozw. 542.
5.—◆—**538** Św. Radegonda, c. Bertera, kr. Turyngii, ur. 519, wstąpiła do klasztoru 544, † 587.
5.—◇—**545** Gunzinda.
5.—◇—**546** Ingoberga, ur. 519, † 589.
12.—◇—**546** Zofija, siostrzenica cesarzowéj Teodory.
3.—◇—**548** Galzuinda; wyszła powtórnie za Leowigilda, kr. Wizygotów.
5.—◇—**551** Merofleda, służąca Ingobergi.
5.—◆—**552** Waldrada, c. Wakona, kr. Longobardów, siostra Wizygardy, wyszła powtórnie za Klotaryjusza I.
3.—◇—**553** Teodozyja.
5.—◇—**553** Weneranda.
5.—◇—**555** Teodegilda, † po r. 570.
5.—◇—**556** Waldrada, c. Wakona kr. Longobardów, wdowa po Teodebaldzie, kr. Austrazyi.
5.—◇—**557** Odowera, rozw. 566, † 584.
5.—◇—**558** Markuefa, siostra Merofledy; † ok. 570.
5.—◇—**559** Markatruda, c. Magnakara, ks. Franków Zajurańskich; rozw. 565, † 566.
5.—◆—**565** Ostregilda, służąca Markatrudy, ur. 548, † 580.
5.—◆—**568** Fredegonda, nizkiego pochodzenia; ur. 543, † 597.
3.—◇—**569** Galzuinda wdowa po Atanagildzie, kr. Wizygotów.
3.—◇—**579** Bada, c. pewnego Gota.
5.—◇—**585** Feleba.
6.—◆—**589** Teodolinda, c. Garibalda, ks. Bawaryi, wyszła powtórnie 590 r. za Agilulfa, kr. Longobardów.
6.—◆—**590** Teodolinda, c. Garibalda, ks. Bawaryi, wdowa po Autarisie, kr. Longobardów.
5.—◇—**599** Haldetruda.
12.—◇—**599** Leoncyja.

WIEK VII.

605—◇— 5. Bertruda, † 618.
605—◇—12. Flawija - Eudoksyja, † 612.
606—◇— 5. Bliszylda, † 609.
608—◇— 5. Doda, wstąpiła do klasztoru 611.
609—◆— 5. Teodyszylda.
618—◆— 5. Syszylda, siostra Gomatrudy, żony Dagoberta I.
618—◇—12. Martyna, siostrzenica Flawii - Eudoksyi, pierwszej żony ces. Heraklijusza.
625—◆— 5. Gomatruda, siostra królowéj Syszyldy, żony Klotaryjusza II, rozw. 629.
626—◇— 5. N., c. ks. Gaskonii.
629—◆— 5. Nantilda, służąca Gomatrudy, † 642.
629—◇— 5. Gregoryja.
630—◆— 5. Ragnetruda, urodzona w Austrazyi.
633—◇— 5. Św. Begga, c. Pepina z Landen, mera pałacowego Austrazyi, † 698.
635—◇— 5. Hulfgonda.
637—◇— 5. Bertilda.
645—◆— 3. N., siostra cioteczna Chindaswinda, króla Wizygotów.
649—◆— 3. Recyberga, c. znakomitego gota.
649—◆— 5. Św. Batylda, saksonka; wstąpiła do klasztoru w Chelles 665, † 680.
651—◇— 5. Himneszylda.
658—◇— 6. Rodelinda.
669—◇—12. Anastazyja.
673—◇— 5. Matylda, anglo-saksonka.
680—◇— 5. Klotylda.
682—◇— 5. Plektruda, c. Hugoberta, ks. bawarskiego, rozw. ok. 688, † po 714.
682—◇— 6. Hermelinda, c. jednego z królów anglosaksońskich.
685—◇— 3. Egilona.
680—◇— 5. Doda, † po r. 691 bezpotomnie.
695—◇—12. Teodora.

WIEK VIII.

712—◆— 5. Teodosinda, c. Rodboda, ks. Fryzów.
713—◇— 5. Rotruda.
714—◇— 3. Godioza.
718—◇—12. Anna.
725—◆— 5. Soniszylda, siostrzenica Odilona, ks. bawarskiego, zamknięta w Chelles, 741.
730—◆—12. Irena, c. chana Kozarów.
735—◇— 3. Froluiba.
740—◇— 5. Berta (Bertrada), † 783; c. Kariberta, hr. Laonu.
746—◇— 6. Tasyja; wstąpiła do klasztoru.
748—◇— 6. Gizeltruda, siostra Anzelma, ks. friulskiego.
750—◇— 6. Ansa; wygnana do Liège 769.
754—◇—12. Maryja.
758—◇—12. Eudoksyja.
761—◇— 3. Munina.
771—◆— 5. Hildegarda, ur. 757, c. Imma.
778—◆— 5. Fastrada, c. Rudolfa, hr. Frankonii.
787—◇— 3. Usinda.
790—◇—12. Maryja.
793—◆—12. Teodota.
795—◆— 5. Hermenegarda, c. Ingerama, ks. Hesbaye.
796—◇— 5. Luitgarda, niemka, † 800 bezpotomnie.

WIEK IX.

804—◇—12. Tekla.
808—◇—12. Teofanija, siostrzenica cesarzowéj Ireny.
813—◇— 2. Redburga.
814—◇—12 Teodozyja.
816—◇— 6. Kunegunda.
818—◇— 3. Paterna.
819—◆— 5. Judyta, † 843; c. Welfa, hr. bawarskiego.
821—◆— 5. Hermenegarda, c. Hugona Poltron, hr. Alzacyi.
821—◆— 5. Ingelberga, c. Teodeberta, hr. Madrie.
825—◇—10. Rzepicha.
828—◇— 7. Emma.
830—◇— 5. Agana.
830—◆—12. Teodora, ur. 815, † ok. 867.
838—◇— 2. Osburga.
842—◆— 5. Hermentruda, c. Eudesa, hr. Orleanu.
848—◇— 1. Ragnilda, c. Sigurda Hiord, kr. Ringariku.
848—◇— 7. Ida.
856—◆— 4. Fitberga, c. Teodeberta, żyła jeszcze w r. 876.
856—◇— 4. Ingelburga ze Spoletto, † po r. 882.
856—◇— 9. Św. Ludmiła, † 921, c. Sławibora, hr. mielnickiego.
856—◇—12. Maryja.
858—◇—12. Teodora.
860—◆— 5. Ansgarda, c. hr. Harduina.
861—◇— 6. Agiltruda, c. Adelgiza, ks. Benewentu.
862—◆— 4. Waldrada, siostra Gontiera, arcybisupa Kolonji.
862—◆— 7. N., c. hr. Erkangera.
862—◇— 7. Oda, c. Teudona, hr. Bawaryi; żyła w r. 898.
865—◆— 7. N., c. hr. Adelarda.
865—◇—12. Teodora.
870—◇—11. Efanda albo Edwinda, ks. urmandzka (w Szwecyi).
870—◆— 5. Ryszylda; † po r. 877, c. Bovesa, hr. Ardenne, siostra Bozona, króla Dolnéj Burgundyi.
871—◇— 5. Teodorata.
872—◇— 2. Etelbrita, †908.
873—◇— 5. Beatryksa, c. Herberta, hr. Vermandois.
875—◇— 5. Adelajda, wn. hr. Beggona.
877—◇— 1. Gilda, c. Eryka, kr. Hordolandu.
877—◆— 7. Ryszarda, † 911 bezpotomnie.
885—◇—12. Teofanija.
886—◇— 6. Bertila, c. Suppona, ks. Spoletto.
889—◇— 1. Ragnilda, c. Eryka młodszego, kr. Jutyi.
889—◇—12. Zoe.
891—◇—12. N., siostra Jerzego Sursu-buła.
892—◇—12. Teodora.
893—◇— 4. Willa, † po r. 929.
893—◇—12. Eudoksyja.
899—◇—12. Zoe Karbonopsine.

WIEK X.

901—◇— 3. Murcyja-Elwira.
902—◇— 2. Elfleda.
903—◇— 1. Swanhilda, c. hr. Eysten.
903—◇— 9. Drahomira, c. ks. Lutyków.
906—◇— 7. Hatburga, c. Erwina z Altslad.
907—◆— 5. Frederuna, † 917, siostra Bewesa, biskupa Châlons-sur-Marne.
907—◇— 8. N., c. Menumoruta, ks. bicharskiego w Bulgaryi zadunajskiej, zdobytej przez Węgrów.
909—◇— 1. Alfilda, c. Ringa Daggsona.
910—◇— 1. Tyra Danemarkebot, † 942; c. Haralda Klack, hr. holsztyńskiego.
910—◇— 7. Kunegunda, wdowa po Leopoldzie, ks. bawarskim.
911—◆— 7. Matylda, c. Teodoryka, hr. Ringelheim.
912—◇— 6. Anna.
913—◇— 1. Skalfryda z Uplandu.
913—◇— 3. Alda, ks. niemiecka.
915—◇— 3. Munija.
916—◇— 2. Edwiga.
922—◆— 3. Argonta.
922—◆— 4. Emma.
924—◇— 3. Urraka.
924—◇— 4. Berta, c. Burkarda, ks. Szwabii; wyszła za mąż powtórnie za Hugona, kr. Włoch.
927—◇— 1. Tora Mostur.
929—◇— 7. Kunilda.
929—◆— 7. Gizelbert, ks. Lotaryngii.
929—◇—10. Górka.
932—◆— 6. Morozyja, dama rzymska, c. Teodora, wdowa po Alberyku, mrgr. Comerano i Spoletto i po Gwidonie, ks. Toskanii, zaślubionym w r. 925, bracie przyrodnim trzeciego jej męża Hugona, kr. Włoch.
935—◇— 1. Ingeburga, c. Tranedera, ks. Sula.
935—◇— 6. Willa, c. Bozona, margr. Tuscyi.
937—◇— 2. Elgiwa.
938—◇— 6. Berta, c. Burharda, ks. Szwabii, wd. po Rudolfie, kr. burgundzkim.
938—◇— 9. Bolzena ze Stochonu.
941—◆— 3. Urraka, c. Ferdynanda Gonzales, hr. kastylskiego; rozwiedziona 952, wyszła za mąż powtórnie w r. 958 za Ordonja IV Złego, kr. Leonu.
945—◇— 7. Judyta, c. Arnulfa Złego, ks. bawarskiego.
949—◇— 4. Adelajda.

949—◇— 8. N., kumanka.
951—◇—11. Przesława, ks. bulgarska.
952—◆— 1. Tora.
952—◇— 3. Elwira.
954—◇— 1. Asta.
954—◆—12. Teofonija, córka karczmarza; w r. 963 wyszła powtórnie za cesarza Nicefora II Fokasa.
955—◇—11. Małusza, c. Małka z m. Lubecza, siostra wojewody Dobryni; była klucznicą u św. Olgi, matki Swiatosława.
956—◇— 3. Urraka, c. Sancza Gonzalesa, hr. kastylskiego.
958—◆— 3. Urraka, c. Ferdynanda Gonzalesa, hr. kastylskiego, wdowa po Ordonio III, kr. Leonu.
958—◆— 6. Gerberga, c. Lamberta, hr. Châlon.
961—◇— 2. Etelfleda.
961—◆— 3. Teresa, hr. Mouson.
962—◇— 1. Gunilda.
963—◆—12. Teofanija, c. karczmarza, wdowa po cesarzu Romanie II.
965—◇— 2. Elfrida.
968—◇— 8. Sarolta, ks. siedmiogrodzka.
970—◆— 5. Adelajda, włoszka.
970—◆—12. Przedsława, zakonnica grecka wzięta do niewoli; w r. 980 została żoną św. Włodzimierza.
972—◇— 5. Bona, c. Gotfryda Starego, hr. Ardenne.
973—◇—12. N., z Laryssy.
974—◇— 7. Judyta.
975—◇— 3. Walaskwicyja.
977—◆—10. Oda, † 1023, c. Teodoryka, mrgr. miśnijskiego, porwana z klasztoru kalwejskiego.
977—◇—11. Helena.
978—◆— 1. Sigryda, c. Skoglara Tosta; rozw., wyszła powtórnie za Swenona I, kr. duńskiego.
978—◇—11. N., czeszka lub też Olawa ze Skandynawii.
980—◇— 4. Urraka.
980—◆—11. Rognieda, † 1000 r., c. Rogwołoda, ks. połockiego, matka Izasława połockiego, Jarosława I i Wszewołoda; wygnana do Izasławia w r. 987.
980—◆—11. Przedsława, wdowa po Jaropełku I, matka Swiatopełka I, ks. turowskiego.
982—◆— 5. Blanka.
983—◇—11. N., czeszka druga, matka Swiatosława drewlańskiego i Mścisława tmutarakańskiego.
985—o— 1. Wintegorn, król Wendów i Rugii.
985—◇— 5. Agnieszka, c. Herberta II de Vermandois, hr. Troyes.
986—◆—10. Henilda, c. Rygdaga Bogatego, mrgr. miśnijskiego.
989—◆—10. Kunilda albo Eminilda, c. Dobromira, słowiańskiego księcia.
991—o— 4. Odon I, hr. Szampanii, † 995.
992—◇— 1. Asta (Astryda), c. Gudbranda Kula; wyszła powtórnie za Sigurda Sirr, kr. Ringariku.
992—◇— 2. Algawa.
993—◇— 3. Elwira.
994—◇— 4. Egiltruda.
995—◇— 7. Adelajda d'Egishein, c. Eberharda IV, hr. Alzacyi.
995—◇— 9. Ezmisława.
998—◇— 1. Sigfryda, c. Skoglara Tosta, rozwiedziona z Erykiem VI Zwycięzkim, kr. Szwecyi.
998—◆— 5. Konstancyja, † 1032, c. Wilhelma Taillefer, hr. Arelatu i Tuluzy.
998—◇— 7. Swantilda.
999—◇— 1. Asta (Astryda), c. Gubranda Kula, wdowa po Haraldzie Grenlandczyku.
1000—◇— 1. Edla meklenburska.

WIEK XI.

1001—◆— 3. Munija-Elwira, † 1067; c. Sanczo-Garcyi, hr. Kastylii.
1002—◆— 2. Emma, † 1052; c. Ryszarda I, ks. Normandyi; wyszła za mąż powtórnie w r. 1017 za Kanuta Wielkiego, kr. Danii, Norwegii i Anglii.
1002—◆— 9. Bożena, c. Krzesina, czeszka, nizkiego pochodzenia.
1003—◆— 7. Św. Kunegunda, † 1043; c. Sigefroi, hr. luksemburskiego; po śmierci męża wstąpiła do klasztoru w Kaffungen.
1005—◇—12. Maryja.
1007—◇— 7. Gizela, † 1040, c. Hermana II, ks. Szwabii; wyszła powtórnie w r. 1016 za Konrada II, ces. Niemiec.
1010—o— 1. Ryszard II, ks. Normandyi.
1013—◆—10. Ryksa, † 1063 (1057?), c. Ezona palatyna reńskiego i Matyldy, c. Ottona II, ces. Niemiec.
1014—◆— 3. Elwira, c. hr. Melenda.
1015—◇— 4. Inmergarda, † po r. 1057.
1016—◆— 7. Gizela, † 1043, c. Henryka II, ks. Szwabii, wdowa po Erneście, ks. Szwabii.
1017—◆— 1. Emma, † 1052, c. Ryszarda I, ks. Normandyi, wdowa po Etelredzie II, kr. Anglii, zmarłym w r. 1016.
1017—◇— 6. Moryjela.
1018—◆—10. Oda, c. Ekarda I, mrgr. miśnijskiego.
1025—◇— 8. Weteniega, wdowa po Dojmie, patrycyjuszu zaderskim.
1025—◇—12. Neda.
1027—◇— 1. Astryda, c. Malfina z Helgolandu.
1027—◇— 6. Fredesinna.
1028—◆— 3. Urraka-Teresa, c. Sanczo, hr. Kastylii.
1029—◆— 9. Judyta, † 1058, c. Henryka, ks. szwejfurckiego (na Swinibrodzie), porwana z klasztoru; wyszła za mąż powtórnie ok. 1056 r. za Piotra, b. króla węgierskiego.
1030—◇— 1. Gunilda, c. Swenona, ks. norwezkiego.
1035—◇— 5. Helija de Semur, † 1109, siostra św. Hugona, abbata w Clugny.
1036—◆— 3. Gerberga, c. Bernarda Rogera, hr. Carcassonne i Foix.
1036—◆— 3. Stefanija z Barcelony, † 1058.
1038—◇—12. Anna Dalassene.
1042—◇—11. Anna, † 1062.
1043—◆— 7. Agnieszka, † 1077, c. Wilhelma V, hr. Poitiers i Akwitanii, regentka Niemiec 1056—1069.
1045—◇— 6. N., c. hr. Aversa.
1049—◆— 1. Tora, c. Trorborga Arkesona.
1052—◆—11. Oda, c. Leopolda, hr. Stadt.
1053—◆— 2. Matylda, c. Balduina, hr. Flandryi.
1054—◇— 2. Aldgita.
1054—◇— 6. Alberada, rozw. 1058, † ok. 1112.
1054—◇— 7. Adelajda, c. Dedona, mrgr. Łużyc.
1054—◇— 9. Ida z Witynu, z rodziny słowiańskiej, wówczas zniemczonej.
1054—◇—11. Kunegunda, c. Ottona, mrgr. miśnijskiego.
1055—◇— 9. Arabona.
1058—◇— 5. Sybilla z Franche-Comté.
1058—◆— 6. Sikelgata, † 1090; c. Gajmara IV, ks. Salerno.
1059—◇— 8. Gizela, c. Bertolda z Korutanii.
1060—◇— 2. Ingeburga, † 1067, wdowa po Torsinie, hr. wysp Orkadyjskich.
1060—◇— 3. Blanka.
1060—◇—11. Anna, † po r. 1097, c. Andrzeja (Andrzeja I kr. Węgier?).
1061—◆— 6. Judyta, c. Wilhelma Evreux.
1063—◆— 3. Felicyja, c. Hulduina, hr. Rouci.
1063—◇— 9. Ludmiła-Eufemija, c. Beli I, kr. Węgier.
1065—◇— 8. Syradena, c. Teoduła, siostrzenica cesarza Nicefora III Botaniaty.
1065—◇—12. Maryja, wyszła powtórnie za ces. Nicefora III Botaniata.
1066—◆— 3. Plezancyja.
1066—◆— 7. Berta, c. Ottona, mrgr. Suzy.
1067—◆— 2. Św. Małgorzata, patronka Szkocyi, † 1093, c. Edwarda, ks. angielskiego i Agaty, córki Salomona, kr. Węgier, wnuczka Edmunda II, króla Anglii.
1067—◇— 7. Etelinda, c. Ottona II, ks. bawarskiego, rozwiedziona.
1068—◇— 6. Eremburga, siostra Roberta, hr. Sainte-Euphémie.
1068—◆—11. Anna, † 1111, c. chana połowieckiego.
1070—◇— 7. Judyta, † 1091, c. Balduina, hr. Flandryi, wdowa po Tostonie, hr. Kent, bracie Haralda, kr. Anglii.
1070—◇—12. Argira.
1072—◆— 5. Berta, rozw. 1092, † 1094, c. Florentyna I, hr. Holandyi.
1074—◆— 3. Agnieszka, c. Wilhelma IV, hr. Poitiers.
1075—◇— 1. Małgorzata, c. hr. Asbiorn.

1075—◇—12. Jaskwinta, włoszka; z jej namowy Konstantyn Bodyn wymordował swój ród.
1077—◇— 1. Św. Ragnilda.
1078—◆— 8. Syradena.
1078—◆—12. Maryja, rozwiedziona z ces. Michałem VII, który wstąpił do klasztoru.
1080—◇— 1. Helena.
1081—◆— 3. Konstancyja, c. Roberta, I ks. Burgundyi.
1083—◇— 1. Adela, c. Roberta I, hr. Flandryi; wyszła zamąż powtórnie za Rogera, ks. Apulii i Kalabryi.
1083—◇— 7. Ita, c. Henryka III, ces. Niemiec lub Welfa I, ks. Bawaryi.
1086—◆— 3. Filipina, c. Wilhelma IV, hr. Tuluzy.
1086—o—11. Henryk Długi, mrgr. Stadt.
1087—◇— 6. Adela, c. Roberta I, hr. Flandryi, wdowa po św. Kanucie, kr. Danii.
1087—◇—12. Irena Dukas.
1089—◆— 7. Hr. Matylda, wdowa po Godfrydzie Bossu, ks. Lotaryngii, ur. 1046, rozw. 1095, † 1115.
1090—◇— 1. Botilda, c. hr. Torgota Fargskina.
1090—◆— 6. Adelajda, c. Bonifacego I, mrgr. Montferratu, rozw.; wyszła za mąż powtórnie w r. 1113 za Balduina I, kr. Jerozolimy, † 1118.
1090—◆— 9. Wilburka, z rodu bawarskich hrabiów Tenglin Playn-Beilstein.
1091—◇—12. Anna, z książęcego rodu frankońskiego.
1092—◆— 3. Berta Est.
1092—◆— 5. Bertrada, c. Simona, hr. Montfort; rozwiedziona z pierwszym mężem Fulkonem IV, hr. Anjou 1092 r.; rozwiedziona z Filipem I w r. 1104; wstąpiła do klasztoru w Fontevrault 1108, † ok. 1117.
1092—◇—11. N., ks. połowiecka.
1094—◆— 9. Ludgarda, siostra Albrechta, hr. bawarskiego.
1094—◆—11. Helena, † 1124, c. Tugorkana, chana połowieckiego.
1095—●— 5. Hugo I, hr. Szampanii, rozw. 1104, † ok. 1125.
1096—◆— 3. Zaida (Maryja-Izabela), c. Mahomeda Ben-Abada, króla Sewilli.
1097—◇— 3. Agnieszka, c. Wilhelma VI, hr. Poitiers.
1098—◇— 9. Hilda, c. hr. Tier.

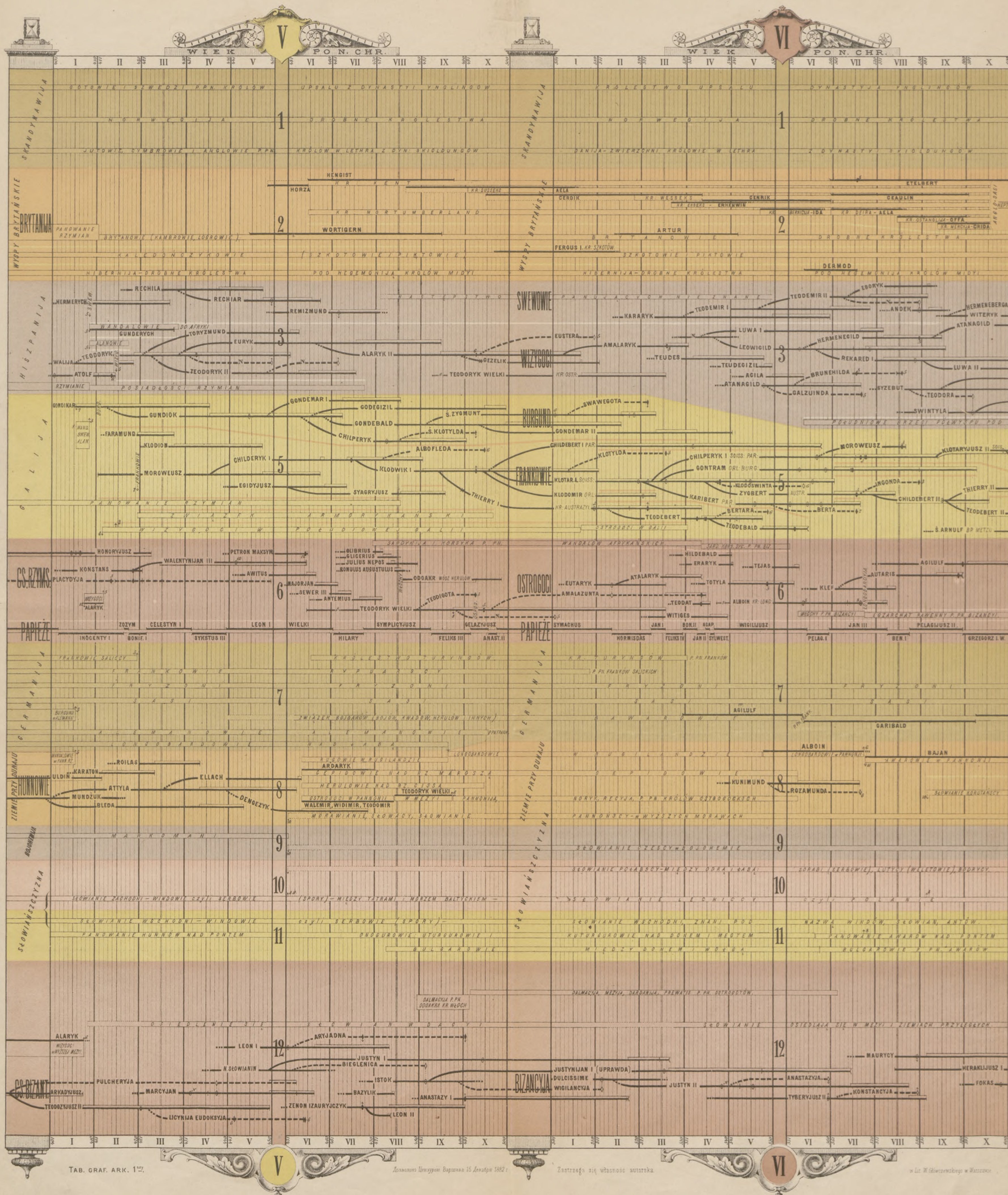
WIEK XII.

1102—◇— 1. Ulfida, c. Hakona Finson z Norwegii; rozw., wyszła powtórnie za mąż za Swerkera I, kr. Szwecyi.
1103—◇—10. Sławina; po śmierci Kruka 1105 r. wyszła za mąż powtórnie za Henryka, kr. Słowian.
1104—◆— 5. Lucyjanna, c. Gwidona, pana na Rochefort, rozw. 1107.
1104—◇— 7. Walfryda, c. Magnusa, ks. saskiego.
1105—◆— 3. Beatryksa Est.
1105—◆—10. Sławina, wdowa po Kruku, kr. Słowian.
1107—◇— 8. Ingeburga, c. Jarosława, ks. włodzimierskiego (?).
1108—◆—11. N., c. Alepy chana połowieckiego.
1109—◇—11. Eufemija, † 1126.
1110—◆— 1. Salomea, † 1144, c. Henryka Starego, hr. Bergen.
1111—◆— 9. Reiczka (Ryksa), c. Henryka Starego, hr. Bergen.
1113—◇— 1. Św. Ragnilda, c. Halstana Talkesona; wstąpiła do klasztoru.
1113—◆— 7. Ryszylda, c. Henryka I, hr. Nordheim.
1115—◆— 5. Aliksa, † ok. 1154, c. Humberta II, hr. Sabaudyi; wyszła za mąż powtórnie za Mateusza Montmorency.
1116—◇— 1. Ingeburga, c. Gutorma.
1116—◆— 6. Hetelgryma, c. Roberta, hr. Alife.
1116—◆—11. Helena, księżna Alanów, wzięta w wyprawie do niewoli.
1120—◆— 6. Alberyja, c. Piotra z Leonu, siostra antypapieża Anakleta.
1121—◆— 2. Adelajda, † 1151, c. Geoffroi, hr. Louvain.
1122—◇— 2. Matylda, c. Gotiera, hr. Nortumberlandu i Huntingdonu, wdowa po Simonie, hr. Montfort.
1122—◆—11. Lubawa, † po r. 1167, c. Dymitra Zawidzicza, bojara z Nowogrodu.
1123—◇— 1. Ulfida, c. Hakona Finson z Norwegii, rozwiedziona z pierwszym mężem Mikołajem, kr. Danii.
1125—◆— 2. Matylda, † 1152, c. Eustachego, hr. bulońskiego.
1126—◆— 7. Agnieszka, c. Fryderyka, hr. Saarbrück.
1128—◆— 3. Berangera, c. Rajmunda, Berangera III, hr. Barcelony.
1130—◇— 7. Gertruda, c Berangera, hr. Sultzbach.
1130—◇—11. N., c. Alepy, chana połowieckiego.
1131—◇— 3. Małgorzata, c. Gilberta, pana na Laigle w Normandyi.
1132—◇—11. Olga, † 1182, greczynka.
1133—◇—11. N., ks. węgierska.
1135—◇— 1. Ingryda, † 1134, c. Ragwalda, syna Inge I, kr. Szwecyi, wdowa po Henryku, synie Swenona II, kr. Danii.
1135—◇— 3. Mahauda, c. Wilhelma IX, ks. Akwitanii, wdowa po Emeryku V, vice-hr. Thouars.
1137—◆— 5. Eleonora, c. Wilhelma X, ks. Akwitanii, ur. 1122, rozw. 1152, wyszła za mąż powtórnie za Henryka II, kr. Anglii.
1139—◇— 2. Ada, c. Wilhelma, hr. Warren i Surrej.
1140—◇— 1. Krystyna, c. Biorna, ks. duńskiego.
1142—◇—12. Eufrozyna Kastamonita.
1143—◆—11. N., c. Wasila, ks. połockiego.
1143—◆—12. Berta-Irena, c. Berangera, hr. Sultzbach.
1144—◆— 1. Ludgarda, c. Rudolfa Stade.
1146—◆— 3. Mahauda, c. Amadeusza II, hr. Sabaudyi.
1146—◆— 6. Sybila, c. Hugona II, ks. Burgundyi.
1147—◆— 7. Klementyna, c. Konrada Zähringen rozw. 1162.
1148—◆—11. Julita; † 1275, c. Stefana Kuczko, bojara.
1149—◆— 7. Adelajda, c. Teobalda, mrg. miśnijskiego.
1149—◆— 7. Teodora, † 1185, siostrzenica Manuela, ces. bizantyńskiego.
1151—◇— 1. Adelajda, c. Konrada z Witynu, mrgr. miśnijskiego.
1151—◇— 6. Beatryksa, c. Gitiera z Rethel w Szampanii.
1152—◆— 2. Eleonora, † 1202, c. Wilhelma X, ks. Akwitanii; rozwiedziona z Ludwikiem VII, kr. Francyi.
1152—◆—11. N., ks. litewska.
1153—◇— 1. Krystyna, c. Stiga Hostaledera.
1153—◆— 9. Judyta, c. Ludwika II, landgrafa Turyngii.
1153—◆—10. N., c. Alberta Niedźwiedzia, mrgr. brandeburskiego.
1154—◆—11. N., c. ks. Abhazyi.
1154—◇—12. Neda.
1155—◆—11. N., c. Izasława III, w. ks. kijowskiego.
1156—◆— 7. Beatryksa, c. Renoda III, hr. Burgundyi.
1160—◆— 5. Aliksa, † 1206, c. Teobalda, hr. Szampanii.
1160—◇— 7. Irmengarda, c. Bertolda, hr. Henneberg.
1160—◆—10. Adelajda, c. Gotfryda, hr. lowańskiego.
1161—◇—11. Fewronija, † 1202, c. Piotra Michałkowicza z Nowgorodu.
1161—◆—12. Maryja, c. Rajmunda, ks. Antyjochii.
1162—◆— 8. Maryja, c. Izaaka Komnena, brata Manuela, ces. bizantyńskiego.
1162—◆—11. N., ks. połowiecka.
1165—◇—11. N., c. Hleba Rościsławowicza, ks. razańskiego.
1167—◆— 8. Agnieszka, c. Rajmunda, księcia Antyjochii.
1167—◆—10. Adelajda, c. Berengara, hr. Sultzbach.
1168—◇— 6. Sybila, c. Roberta, hr. Lucera; zamknięta w klasztorze 1196.
1169—◆—12. Małgorzata z Alzacyi, wdowa po Raulu, hr. Vermandois.
1172—◇— 7. Agnieszka, c. Thierry, hr. Wasserburg.
1172—o—11. Anna, c. Jerzego Jarosławowicza, ks. turowskiego.
1173—o— 1. Folkwind, gubernator Wermelandu.
1176—◆— 3. Teresa, c. Nunez Perez de Lara.
1178—◇—10. Ludmiła.
1178—◇—12. Eufrozyna Dukas.
1179—◇— 1. Girysa, c. Aslaka.
1179—◆— 9. Adelajda, rozw. 1200, † 1211, c. Ottona Brodatego, mrgr. miśnijskiego.
1180—◆— 1. Ryksa, c. Benedykta Snyffel, ks. szwedzkiego.
1180—◆— 5. Izabela, c. Boduina V, hr. Hainaut.
1181—◆— 3. Urraka, c. hr. Lopez.
1183—◇— 1. Benedyktyna Sunesson.
1183—◇— 2. Matylda, c. Ranulfa, hr. Chester.
1184—◇—11. Maryja, ks. jasska lub alańska.

1186—◆—10. Ś-ta Jadwiga, † 1243, kanonizowana 1267, c. Bertolda IV, ks. Meranu i Agnieszki, c. Dedona, mrgr. wschodniego.
1189—◆— 2. Izabela, rozw. 1200, † 1214, c. Wilhelma hr. Glocester.
1190—◇—10. N., ks. halicka.
1190—◇— 1. Ingryda, c. Birgera, ks. szwedzkiego.
1190—◇— 2. Ermenegarda, c. Ryszarda, vicehr. Beaumont.
1192—◇— 1. Tora.
1193—◇—12. Anna Dandolo.
1194—◇—11. N. c. Kotiaka, chana połowieckiego.
1196—◆— 5. Maryja-Agnieszka, † 1201, c. Bertolda IV, ks. Meranu.
1196—◆—11. Agata, c. Mścisława Romanowicza, ks. smoleńskiego.
1198—◇—10. Lucyja(?), c. Jaromira II, ks. Rugii.
1199—◇— 3. Konstancyja, c. Rajmunda IV Starego, hr. Tuluzy.
1200—◆— 2. Izabela, † 1246, c. Aimara, hr. Angoulême.

WIEK XIII.

1203—◆— 7. Teodora, † 1246, z domu Komnenów.
1204—◆— 3. Maryja, † 1214, c. Wilhelma VIII, hr. Montpellier.
1205—◆— 8. Gertruda, c. Bertolda IV, ks. Meranu.
1206—◇—11. N., c. Jerzego, syna Konczaka, chana połowieckiego.
1207—◆—12. Agnieszka, c. Bonifacego II z Montferatu, kr. Tessaloniki.
1209—◆—11. Lubow, c. Wasila Braczysławowicza, ks. witebskiego.
1210—◆—12. Maryja, kr. jerozolimska od 1205 r., † 1212, c. Konrada z Montferatu, kr. jerozolimskiego i Izabeli.
1211—◇—10. Agata, c. Świątosława, ks. ruskiego.
1214—◆— 2. Maryja, c. Henryka IV, ks. Brabantu.
1214—◇—12. Filipina, c. Rupina, ks. Armenii.
1215—◇—10. Wiola, ks. bulgarska.
1217—◇— 7. Jadwiga, † 1260, c. Ulryka, hr. Kiburg.
1217—◇—11. Eudoksyja, † 1228, c. Dawida, ks. muromskiego.
1220—◆— 3. Gertruda Dagsburg.
1220—◆—10. Helinga (Jadwiga), c. Mestwina (Świątosława), ks. pomorskiego.
1221—◇—12. N. Laskaris.
1226—◆— 1. Małgorzata, c. ks. Skula Bardsona.
1226—◆— 7. Gertruda z Brunświku.
1228—◆— 3. Agnieszka.
1231—◆— 2. Izabela, † 1240, c. Wilhelma, hr. Pembrock.
1232—◆— 3. Małgorzata, † 1258, c. Archamboda VIII, Bourbon.
1233—◇—12. Helena Courtenay.
1234—◆— 5. Małgorzata, ur. 1219, † 1295; c. Rajmunda Berangera IV, hr. Prowancyi i Folcaquier.
1234—◆— 8. Beatryksa, † 1245, c. Aldobrondina Est, mrg. Ferrary i Ankony.
1236—◇— 1. Judyta, c. Alberta I, ks. saskiego.
1236—◆— 2. Eleonora, † 1291, c. Rajmunda Berangera IV, hr. Prowancyi i Folcaquier.
1237—◆— 1. Matylda, † 1288, c. Adolfa IV, hr. holsztyńskiego.
1237—◆— 3. Joanna, c. Szymona, hr. Aumale i Ponthieu.
1237—●—10. Bolesław I, ks. mazowiecki, † 1249.
1238—◆— 3. Matylda, c. Renoda, hr. Dammartin, wdowa po Filipie Hurepel, synu Filipa Augusta, kr. Francyi; rozw. 1254, † 1262 bezpotomnie.
1238—◇— 7. Agnieszka, c. Ottona, ks. Meranu.
1238—◇—12. Irena, c. Teodora Angelos, władcy Albanii, Epiru, Tessaloniki i Macedonii.
1239—◆— 2. Maryja, c. Ingelrama, hr. Coucy.
1239—◆—11. Aleksandra, c. Braczysława Wasilewicza, ks. połockiego.
1243—◆— 2. Sancyja, † 1261, c. Rajmunda Berangera IV, hr. Prowancyi i Folcaquier.
1243—◆—10. Jadwiga, c. Henryka, ks. anhalckiego.
1244—◆— 1. Katarzyna, † 1251, c. Suna, ks. szwedzkiego.
1245—◆— 7. Gertruda, c. Burkarda, hr. Hohenberg.
1246—◆— 5. Beatryksa, c. Rajmunda Berangera IV, hr. Prowancyi i Folcalquier.
1248—◆— 1. Małgorzata, c. Sambora, ks. pomorskiego.
1248—◆— 7. Beatryksa, c. Amadeusza IV, hr. Sabaudyi, wdowa po Manfredzie III, markizie Saluces.
1248—◇—11. N., księżna litewska, siostra Tewciwiłła i Edziwiłła.
1251—◇— 7. Maryja, ścięta w r. 1256, c. Henryka II, ks. Brabantu.
1252—◆— 3. Teresa Vidaure.
1256—◇— 8. Elżbieta, kumanka, † 1292.
1257—◇— 7. Helena Sybila, c. Michała, despoty Epiru.
1257—◇—10. Salomea, c. Świętopełka, ks. pomorskiego.
1257—◇—12. Teodora Dukas, † 1284.
1258—◇—10. Agnieszka, c. Alberta, elektora saskiego.
1259—◇—10. Eufrozyna.
1260—◇— 2. Izabela de Clar, c. Gilberta, hr. Glocester.
1262—◆— 8. N., c. Trawersara, z Rawenny.
1265—◆—11. Ksienia, † 1312; c. Jerzego Michałowicza, ks. taruskiego.
1268—◆— 6. Małgorzata, hr. Tonnerre, † 1308 bezpotomnie; c. Eudesa, ks. Burgundyi, hr. Nevers.
1268—◇— 8. Katarzyna Morosini, † 1300; c. szlachcica weneckiego.
1269—◆— 2. Beatryksa, ks. Falkensztejn.
1269—◆— 3. Blanka, c. Roberta I, hr. Artois.
1271—◆—10. Brygida, c. Dytrycha Mądrego, mrgr. łużyckiego. Była narzeczoną Konradina Hohensztaufen, ściętego w roku 1268.
1272—◆— 5. Beatryksa, c. Jana burgundzkiego, władcy Charolais.
1273—◆— 1. Agnieszka, c. Ottona, mrgr. brandenburskiego.
1273—◆—10. Ludgarda, słowianka, c. Mikołaja, ks. pomorskiego (kaszubów lub innych słowian zaodrzańskich).
1273—◇—12. Katarzyna, ks. węgierska.
1274—◇— 2. Marta hr. Carrik.
1274—◆— 5. Maryja, † 1321, c. Henryka III, ks. Brabantu.
1274—◇— 5. Wida, † 1277, c. Widimunta, żmujdzkiego bartnika.
1275—◇—10. Salomea, † między 1312 a 1314 r., c. c. Sambora, ks. pomorskiego.
1276—◇—10. Adelajda, c. Sambora, ks. pomorskiego.
1276—◆— 1. Jadwiga, c. Gerharda I, hr. holsztyńskiego.
1278—◇— 1. Krystyna.
1278—◆— 7. Elżbieta, † 1313, c. Mainharda IV, hr. Tyrolu.
1279—◆—10. Matylda, c. Ottona, mrgr. brandenburskiego.
1279—◆—10. Zofija, † 1288, c. Trojdena, w. ks. litewskiego.
1280—◇—11. Maryja.
1282—◆— 3. Maryja, † 1322, c. Alfonsa de Molina.
1282—◇—10. Olga, c. Wszewołoda, ks. smoleńskiego.
1284—◆— 2. Jolanta; † 1322, c. Roberta VI, hr. Dreux.
1284—◇— 7. Agnieszka, † 1313, c. Hugona IV, ks. burgundzkiego.
1285—◇— 1. Katarzyna.
1285—◆— 7. Imagina, † po r. 1316, c. Gerlaka, ks. luneburskiego.
1285—◇—10. Matylda, c. Alberta I, ks. brunświckiego.
1285—◇—12. N., ks. węgierska,
1287—◇—12. Irena, c. Wilhelma IV, mrgr. Montferrat.
1291—◇— 1. Lueradis.
1292—◆— 7. Małgorzata, ur. 1274, c. Jana I, ks. Brabantu.
1293—◆— 7. Matylda, † 1315, c. Adolfa nassauskiego, ces. Niemiec.
1294—◆— 6. Itamara Komnen, † 1308, c. Nicefora Anioła, despoty Etolii.
1294—◆—11. Wasylisa, c. Dymitra Borysowicza, ks. rostowskiego,
1294—◆—11. Anna, † 1368, c. Dymitra Borysowicza, ks. rostowskiego.
1295—◇— 2. Izabela, c. Donalda, hr. Marr.
1296—◆— 1. Eufemija, c. Gontiera, hr. Ruppin.
1297—◆—11. N., ks. rostowska.
1299—●— 6. Filip de Tocy.
1299—◆—10. Jewna, c. Iwana Wszewołodowicza.

WIEK V PO N. CHR.
WIEK VI PO N. CHR.
I II III IV V VI VII VIII IX X
SKANDYNAWIJA
NORWEGIJA
DROBNE KRÓLESTWA
KRÓLESTWO UPSALU
DYNASTYJA YNGLINGÓW
WYSPY BRYTAŃSKIE
BRYTANJA
HENGIST
HORZA
KR. KENT
WORTIGERN
ARTUR
CERDIK
ETELBERT
CEAULIN
KR. NORTUMBERLAND
KR. WESSEX
BRYTANOWIE
FERGUS I. KR. SZKOTÓW
SZKOTOWIE I PIKTOWIE
KALEDOŃCZYKOWIE
HIBERNIJA-DROBNE KRÓLESTWA
DERMOD
HISZPANIJA
HERMERYCH
RECHILA
RECHIAR
REMIZMUND
SWEWOWIE
KARARYK
TEODEMIR I
TEODEMIR II
EBORYK
ANDEK
HERMENEBERGA
WITERYK
ATANAGILD
WANDALOWIE
DO AFRYKI
GUNDERYCH
ALANOWIE
TORYZMUND
EURYK
TEODORYK
WALIJA
ATOLF
TEODORYK II
ALARYK II
TEODORYK WIELKI
GEZELIK
WIZYGOCI
AMALARYK
EUSTERA
TEUDES
TEUDEGIZIL
AGILA
ATANAGILD
LUWA I
LEOWIGILD
HERMENEGILD
REKARED I
LUWA II
BRUNEHILDA
GALZUINDA
SYZEBUT
TEODORA
SWINTYLA
POSIADŁOŚCI RZYMIAN
GALIJA
GONDIKAR
GUNDIOK
GONDEMAR I
GODEGIZIL
GONDEBALD
CHILPERYK
S. ZYGMUNT
S. KLOTYLDA
BURGUND
SWAWEGOTA
GONDEMAR II
FARAMUND
KLODION
MOROWEUSZ
CHILDERYK I
EGIDYJUSZ
SYAGRYJUSZ
KLODWIK I
ALBOFLEDA
THIERRY I
FRANKOWIE
CHILDEBERT I PAR.
KLOTYLDA
KLOTAR I
KLODOMIR
CHILPERYK I
GONTRAM
KARIBERT
ZYGBERT
TEODEBERT
TEODEBALD
BERTARA
BERTA
MOROWEUSZ
KLOTARYJUSZ II
INGONDA
CHILDEBERT II
THIERRY II
TEODEBERT II
S. ARNULF BP METZU
PANOWANIE RZYMIAN
HONORYJUSZ
KONSTANS
PLACYDYJA
WALENTYNIJAN III
PETRON MAKSYM
AWITUS
GS. RZYMS.
ALARYK
OLIBRIUS
GLICERIUS
JULIUS NEPOS
ROMULUS AUGUSTULUS
MAJORJAN
SEWER III
ANTEMIUS
ODOAKR
TEODORYK WIELKI
TEODOTA
OSTROGOCI
EUTARYK
AMALAZUNTA
ATALARYK
TEODAT
WITIGES
HILDEBALD
ERARYK
TOTYLA
TEJAS
ALBOIN
KLEF
AUTARIS
AGILULF
PAPIEŻE
INOCENTY I
ZOZYM
BONIF. I
CELESTYN I
SYKSTUS III
LEON I
WIELKI
HILARY
SYMPLICYJUSZ
FELIKS III
GELAZYJUSZ
ANAST. II
SYMACHUS
HORMISDAS
JAN I
FELIKS IV
BONIF. II
JAN II
AGAP.
SYLWEST.
WIGILIJUSZ
PELAG. I
JAN III
BEN. I
PELAGIJUSZ II
GRZEGORZ I. W.
GERMANIJA
FRANKOWIE
FRYZONI
SASI
ALEMANOWIE
LONGOBARDOWIE
KRÓLESTWO TURYNGÓW
AGILULF
GARIBALD
ALBOIN
BAJAN
HUNNOWIE
ULDIN
KARATON
ROILAS
ATTYLA
MUNDZUK
BLEDA
ELLACH
DENGEZYK
ARDARYK
TEODORYK WIELKI
WALEMIR, WIDIMIR, TEODOMIR
KUNIMUND
ROZAMUNDA
MORAWIANIE, SŁOWACY, SŁOWIANIE
MARKOMANI
SŁOWIANIE CZESCY w BOJOHEMIE
SŁOWIANIE ZACHODNI - WINDOWIE czyli SERBOWIE
SŁOWIANIE WSCHODNI - WINDOWIE
PANOWANIE HUNNÓW NAD PONTEM
PANOWANIE AWARÓW NAD PONTEM
BUŁGAROWIE
SŁOWIAŃSZCZYZNA
ALARYK
LEON I
ARYJADNA
N. SŁOWIANIN
BIEGLENICA
JUSTYN I
ISTOK
BAZYLIK
ZENON IZAURYJCZYK
LEON II
ANASTAZY I
PULCHERYJA
MARCYJAN
ARKADYJUSZ
TEODOZYJUSZ II
LICYNIJA EUDOKSYJA
GS. BIZANT.
BIZANCYJA
JUSTYNIJAN I (UPRAWDA)
DULCISSIME
WIGILANCYJA
JUSTYN II
ANASTAZYJA
TYBERYJUSZ II
KONSTANCYJA
MAURYCY
HERAKLIJUSZ I
FOKAS
1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12
TAB. GRAF. ARK. 1
Zastrzega się własność autorska

WIEK VII PO N. CHR.

I II III IV V VI VII VIII IX X

1. SKANDYNAWIJA — UPSAL: IWAR WIDFAM, DYN. IWARA; NORWEGIJA; DANIJA: IWAR WIDFAM

2. ANGLOSASI HEPTARCHIJA — PENDA KR. MERCYI; EDWIN KR. NORTUMB.; OSWALD; OSWIO; BRYTANOWIE; SZKOTOWIE I PIKTOWIE; HIBERNIJA - DROBNE KRÓLESTWA

3. WIZYGOCI — WAMBA; SIZENAND; EGIZA; WITIZA; ANDABAST; CIKSILANA; GONDEMAR; CHINTYLA; ERWIG; PIOTR KS. KANTABRYI; TULGA; REKARED II; RODRYG; HR. TEODEFRED; CHINDASWIND; RECESWIND; PAŃSTW. BIZANCYI

4. (5.) FRANKOWIE — BOGGIS KS. AKWIT.; KARIBERT II KR. AKW.; CHILDERYK; EUDES; ZYGBERT II AUSTR.; DAGOBERT II AUSTR.; BUCHILDA; CHILPERYK II; DAGOBERT I AUSTR. NEJSTR. BURG.; CHILDERYK II AUS.; KLOTARYJUSZ IV; ORL. B.; KLODWIK II NEJSTR. B.; THIERRY III NEJSTR.; CHILDEB. III; KLOTAR III N.B.; KLODW. III; AUSTR.; ANZIGIS; KAROL MARTEL; PEPIN z HERISTALU; GRIMOALD; DROGON

6. LONGOBARDYJA — ADALOALD; RODOALD; RAGIMBERT; ROTARIS; GONDEBERGA; GODEBERT; ARIBERT II; ARIOALD; KUNIBERT; LIUTPERT; ARIBERT; PERTARYD; ANSPRAND; GRIMOALD; EGZARCHAT RAWENNY P. PN. BIZANCYI

PAPIEŻE — SABINIJAN; BONIF. IV; BONIF. V; SEWERYN; TEODOR I; EUGEN. I; ADEODAT; AGATON; BENED. II; KONON; BON. III; DEUSDEDIT; HONORYJUSZ I; JAN IV; MARCIN I; WITALIJAN; DONUS I; LEON II; JAN V; SERGIJUSZ I

7. GERMANIJA — FRYZONI P. PN. FRANKÓW; SASI; TASSILON; TEUDON I; BAWAROWIE; GARIBALD III; TEUDON II

8. ZIEMIE PRZY DUNAJU — KLUKAS; CHROBACI W DALMACYI; PORGA; AWAROWIE; SŁOWIANIE KORUTAŃSCY; W RAKUZACH, STYRYI, KORUTANII I KRAINIE; SŁOWIANIE MORAWSCY

9. SŁOWIAŃSZCZYZNA — SAMO; LIBUSZA; KROK; SŁOWIANIE CZESCY; DERWAN KS. SERBSKI; SŁOWIANIE POŁABSCY

10. SŁOWIANIE LECHICCY: POLANIE, CHROBACI; SZLĄZANIE, MAZOWSZANIE, POMORZANIE

11. SŁOWIANIE WSCHODNI; PN. AWARÓW NAD PONTEM; BULGAROWIE P. PN. AWARÓW; KUWRAT; BULGAROWIE NIEZALEŻNI; KOZAROWIE NAD DONEM; CHROBACI W DALMACYI; SERBOWIE W ILLIRYKU; SŁOWIANIE POŁUDNIOWI

12. BIZANCYJA — HERAKLEONAS; ASPARUCH z DYN. DUŁO; BULGAROWIE MIĘDZY DUNAJEM I CISSĄ; TERWEL; HERAKLIJUSZ II; KONSTANT II; KONSTANTYN III POGONAT; JUSTYNIJAN II; LEONCYJUSZ; TYBERYJUSZ III

WIEK VIII PO N. CHR.

I II III IV V VI VII VIII IX X

1. SKANDYNAWIJA — UPSAL: SIGURD RING; RAGNAR LODBROK; NORWEGIJA; DANIJA: SIGURD RING; HARALD HILDETAN

2. ANGLOSASI HEPTARCHIJA — INA KR. WESSEKSU; OFFA KR. MERCYI; EGBERT I KR. WESSEKSU; BRYTANOWIE - WYPARCI DO ZACHODNICH BRZEGÓW WYSPY; Z CZASEM UTRACAJĄ NIEPODLEGŁOŚĆ; SZKOTOWIE I PIKTOWIE; HIBERNIJA

3. WIZYGOCI — PELAGIJUSZ; FAWILA; ERMESINDA; SILO; ALFONS II CZYSTY; FROILA I; ASTURYJA; ALFONS I KATOLICKI; MOREGAT; ODOSINDA; BERMUD I; FROILA; AURELIJUSZ; ABDERAMAN z D. OMMAJADÓW; KORDOWA; HISZAM I; AL-HAKEM I; ARABOWIE POD RZĄDEM NAMIESTNIKÓW KALIFA DAMASZEŃSKIEGO

5. FRANKOWIE — HUNALD; WAJFAR; CHILPERYK IDYJOTA; THIERRY; THIERRY IV; DAGOBERT III; KARLOMAN; GRIPPON; PEPIN KRÓTKI; KARLOMAN; KAROL WIELKI; LUDWIK ŁAGODNY; PEPIN; KAROL

6. LONGOBARDYJA — ASTOLF; RACHIS; DEZYDERATA; DEZYDERYJUSZ; GERBERGA; HILPRAND; LIUTPRAND; LIUTBERGA; EGZARCHAT RAWENNY P. PN. BIZANCYI

PAPIEŻE — JAN VI; SYZYNIJUSZ; GRZEGORZ II; ZACHARYJASZ; STEF. III; STEFAN IV; JAN VII; KONSTANTYN; GRZEGORZ III; STEF. II; PAWEŁ I; ADRYJAN I

7. GERMANIJA — LUDWIK ŁAGODNY; KAROL WIELKI; WITEKIND; SASI; TEODEBERT I GRIMOALD; ODILON; BAWAROWIE; HUBERT; TASSILON II; P. PN. FRANKÓW

8. ZIEMIE PRZY DUNAJU — CHROBACI W DALMACYI; P. PN. FRANKÓW; AWAROWIE; BORUT; WŁADUCH; P. PN. FRANKÓW; SŁOWIANIE KORUTAŃSCY; KARAT; CHOTIMIR; SŁOWIANIE MORAWSCY

9. SŁOWIAŃSZCZYZNA — SŁOWIANIE CZESCY; NIEZAMYSŁ; WOJEN; NEKLAN z DYN. PRZEMYSŁAWÓW; KRZESOMYSŁ; PRZEMYSŁ; MNATA; UNISŁAW; SŁOWIANIE POŁABSCY; MIŁYDUCH

10. SŁOWIANIE LECHICCY - CZASY BAJECZNE; LESZEK III; LESZEK II; POPIEL I

11. SŁOWIANIE WSCHODNI; CZĘŚĆ SŁOWIAN P. PN. KOZARÓW; POLANIE do r. 884; RADZIMICZE I WIATYCZANIE do r. 884; PONTEM I MEOTEM; SERBOWIE W ILLIRYKU; WYSZESŁAW; RADOSŁAW

12. BULGARYJA — BAJAN; TOCHT; SEWAR; SAWIN; TELERIG; KORMESOSZ z D. WOKIL; OMORTAG; UMAR; KRUM; FILIPIK; TELEC z D. UGAIN; KORDAM; ANASTAZYJ II; MICHAŁ II JĄKAŁY; BIZANCYJA — TEODOZYJUSZ III; KONSTANTYN IV KOPRONIN; NICEFOR I LOGOTET; KONSTANTYN V PORFIROGEN.; LEON III IZAURYK; LEON IV KAZAR; IRENA

I II III IV V VI VII VIII IX X

E. BRONIEWSKI TAB. GRAF.

Дозволено Цензурою Варшава 15 Декабря 1882 г.

w Lit. W. Główczewskiego w Warszawie.

TABLICE
GRAFICZNE
DO DZIEJÓW EUROPY,

Emiljana Broniewskiego.

Arkusz 3-ci

Wieki IX-y i X-y

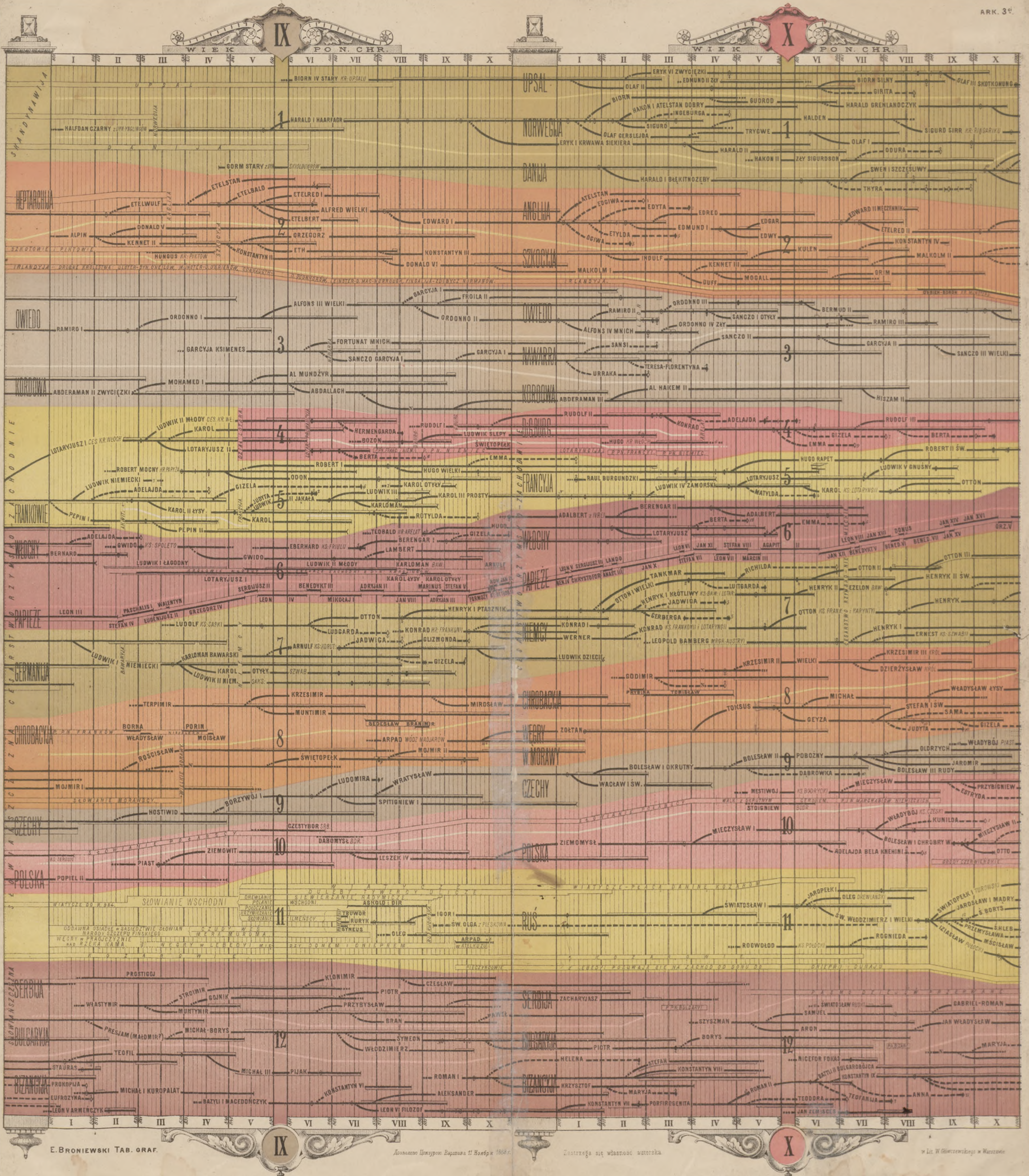
CENA CAŁEGO WYDAWNICTWA:

w Warszawie . . . . . . rs. 6

z przesyłką pocztową . . rs. 7

WARSZAWA.
Skład Główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa,
oraz u autora w gmachu Banku Polskiego, ulica Elektoralna Nr. 2

1883.

ARK. 3e
WIEK IX PO N. CHR.
WIEK X PO N. CHR.
I II III IV V VI VII VIII IX X
SKANDYNAWIJA
UPSAL
BIORN IV STARY KR. UPSALU
HARALD I HAARFAGR
HALFDAN CZARNY
NORWEGIJA
ERYK VI ZWYCIĘZKI
EDMUND II ZŁY
OLAF II
BIORN
HAKON I ATELSTAN DOBRY
INGEBURGA
SIGURD
OLAF GERSLEJDA
ERYK I KRWAWA SIEKIERA
BIORN SILNY
GIRITA
GUDROD
HARALD GRENLANDCZYK
HALDEN
TRYGWE
SIGURD SIRR
HARALD II
HAKON II
OLAF I
ODURA
OLAF III SKOTKONUNG
GORM STARY
DANIJA
HARALD I BŁĘKITNOZĘBY
SWEN I SZCZĘŚLIWY
THYRA
HEPTARCHIJA
ETELWULF
ETELSTAN
ETELBALD
ETELRED I
ALFRED WIELKI
ETELBERT
EDWARD I
ANGLIJA
ATELSTAN
EDGIWA
EDYTA
EDRED
EDMUND I
ETYLDA
OGIWA
EDGAR
EDWY
EDWARD II MĘCZENNIK
ETELRED II
ALPIN
DONALD V
KENNET II
GRZEGORZ
KONSTANTYN II
ETH
KONSTANTYN III
DONALD VI
SZKOCJA
INDULF
MALKOLM I
KENNET III
DUFF
MOGALL
KULEN
KONSTANTYN IV
MALKOLM II
GRIM
IRLANDYJA
OWIEDO
RAMIRO I
ORDONNO I
ALFONS III WIELKI
GARCYJA I
FROILA II
ORDONNO II
RAMIRO II
ALFONS IV MNICH
ORDONNO III
ORDONNO IV ZŁY
SANCZO I OTYŁY
BERMUD II
RAMIRO III
GARCYJA KSIMENES
FORTUNAT MNICH
SANCZO GARCYJA I
GARCYJA I
NAWARRA
SANCZO II
URRAKA
TERESA-FLORENTYNA
GARCYJA II
SANCZO III WIELKI
KORDOWA
ABDERAMAN II ZWYCIĘZKI
MOHAMED I
AL MUNDŻYR
ABDALLACH
ABDERAMAN III
AL HAKEM II
HISZAM II
LUDWIK II MŁODY
KAROL
LOTARYJUSZ I
LOTARYJUSZ II
HERMENGARDA
BOZON
RUDOLF I
LUDWIK ŚLEPY
ŚWIĘTOPEŁK
BURGUND.
RUDOLF II
KONRAD
ADELAJDA
GIZELA
EMMA
RUDOLF III
BERTA
ROBERT MOCNY
ROBERT I
HUGO WIELKI
EMMA
HUGO KAPET
ROBERT II ŚW.
LUDWIK NIEMIECKI
ADELAJDA
ODON
LUDWIK III
KARLOMAN
KAROL OTYŁY
KAROL III PROSTY
ROTYLDA
FRANCYJA
RAUL BURGUNDZKI
LUDWIK IV ZAMORSKI
LOTARYJUSZ
MATYLDA
KAROL
LUDWIK V GNUŚNY
OTTON
FRANKOWIE
PEPIN I
KAROL II ŁYSY
PEPIN II
GIZELA
WŁOCHY
BERNARD
ADELAJDA
GWIDO
TEOBALD
BERENGAR I
LAMBERT
EBERHARD
LUDWIK I ŁAGODNY
LOTARYJUSZ I
SERGIUSZ II
LUDWIK II MŁODY
KARLOMAN
KAROL ŁYSY
KAROL OTYŁY
BENEDYKT III
ADRYJAN II
MARINUS
STEFAN V
ADALBERT
BERENGAR II
BERTA
LOTARYJUSZ
EMMA
PAPIEŻE
LEON III
PASCHALIS I
WALENTYN
STEFAN IV
EUGENIUSZ II
GRZEGORZ IV
MIKOŁAJ I
JAN VIII
TANKMAR
OTTON I WIELKI
HENRYK I KŁÓTLIWY
GERBERGA
JADWIGA
LUITGARDA
RICHILDA
HENRYK II
OTTON II
OTTON III
HENRYK II ŚW.
HENRYK I PTASZNIK
LUDOLF
OTTON
LUDGARDA
KONRAD
JADWIGA
GIZMONDA
ARNULF
GIZELA
NIEMCY
KONRAD I
WERNER
LEOPOLD BAMBERG
LUDWIK DZIECIĘ
HENRYK I
ERNEST
GERMANIJA
LUDWIK I NIEMIECKI
KARLOMAN BAWARSKI
LUDWIK II NIEM.
KRZESIMIR
MUNTIMIR
MIROSŁAW
KRZESIMIR II
WIELKI
KRZESIMIR III
DZIERŻYSŁAW
CHROBACYJA
TERPIMIR
BORNA
PORIN
WŁADYSŁAW
MOISŁAW
GODIMIR
TOKSUS
MICHAŁ
GEYZA
STEFAN I ŚW.
SAMA
JUDYTA
GIZELA
WŁADYSŁAW ŁYSY
ARPAD
MOJMIR II
ŚWIĘTOPEŁK
ROŚCISŁAW
WĘGRY
W MORAWY
ZOŁTAN
MOJMIR I
BOLESŁAW II
POBOŻNY
DĄBRÓWKA
BOLESŁAW III RUDY
JAROMIR
OLDRZYCH
WŁADYBÓJ
LUDOMIRA
WRATYSŁAW
SPITIGNIEW I
CZECHY
BOLESŁAW I OKRUTNY
WACŁAW I ŚW.
BORZYWÓJ I
HOSTIWID
CZECHY
ŚWIĘTOPEŁK
PRZYBIGNIEW
MIECZYSŁAW
CZESTYBOR
DOBOMYSŁ
LESZEK IV
ZIEMOWIT
PIAST
MIECZYSŁAW I
ZIEMOMYSŁ
POLSKA
POPIEL II
POLSKA
WŁADYBÓJ
KUNILDA
BOLESŁAW I CHROBRY
ADELAJDA BELA KNEHINI
OTTO
SŁOWIANIE WSCHODNI
ASKOLD I DIR
TRUWOR
RURYK
SYNEUS
IGOR I
ŚW. OLGA
OLEG
ŚWIATOSŁAW I
JAROPEŁK I
OLEG
RUŚ
ŚW. WŁODZIMIERZ I WIELKI
ROGNIEDA
ROGWOŁOD
ŚWIATOPEŁK I
JAROSŁAW I MĄDRY
ŚW. BORYS
GLEB
PRZEMYSŁAW
MŚCISŁAW
IZIASŁAW
SERBIJA
PROSTIGOJ
KLONIMIR
CZESŁAW
WŁASTYMIR
STROIMIR
GOJNIK
MUNTYMIR
PIOTR
PRZYBYSŁAW
SERBIJA
ZACHARYJASZ
BRAN
SYMEON
WŁODZIMIERZ
BUŁGARYJA
PRESJAM (MAŁOMIR?)
MICHAŁ-BORYS
PIOTR
HELENA
SZYSZMAN
SAMUEL
ARON
BORYS
GABRIEL-ROMAN
JAN WŁADYSŁAW
MARYJA
TEOFIL
STAURAS
PROKOPIJA
EUFROZYNA
LEON V ARMEŃCZYK
MICHAŁ III
MICHAŁ I KUROPALAT
BAZYLI I MACEDOŃCZYK
PIJAK
KONSTANTYN VI
ROMAN I
ALEKSANDER
LEON VI FILOZOF
BIZANCYJA
KRZYSZTOF
STEFAN
KONSTANTYN VIII
MARYJA
KONSTANTYN VII
PORFIROGENITA
ROMAN II
NICEFOR FOKAS
BAZYLI II BUŁGAROBÓJCA
KONSTANTYN IX
TEODORA
TEOFANIJA
ANNA
E. BRONIEWSKI TAB. GRAF.
Zastrzega się własność autorska

TABLICE GRAFICZNE

DO DZIEJÓW EUROPY,

Emiljana Broniewskiego.

WIEKI XI-ty i XII-ty

ARKUSZ 4-ty

Cena całego wydawnictwa: w Warszawie Rs. 6, z przesyłką pocztową Rs. 7.

WARSZAWA. 1884.

Skład Główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa, oraz u autora w gmachu Banku Polskiego, ulica Elektoralna Nr. 2.

WIEK XI PO N. CHR.

WIEK XII PO N. CHR.

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X

XI

SZWECYJA
NORWEGIJA
DANIJA
ANGLIJA
SZKOCYJA
LEON
NAWARRA
KORDOWA
ARELAT
FRANCYJA
WŁOCHY
PAPIEŻE
D. SASKI
D. SALICKI
D. BAMBERSKI
CHROBACYJA
WĘGRY
CZECHY
SŁ. POLABSCY
POLSKA
RUŚ
SERBIJA
BUŁGARYJA
BIZANCYJA

XII

SZWECYJA
NORWEGIJA
DANIJA
ANGLIJA
SZKOCYJA
KAST. I LEON
ARAGONIJA
NAWARRA
MAUROWIE
FRANCYJA
WŁOCHY
PAPIEŻE
D. HOHENSTAUFEN
D. WELFÓW
D. SALICKI
D. BAMBERSKI
WĘGRY I CHROB.
CZECHY
SŁ. POLABSCY
POLSKA
RUŚ
SERBIJA
BIZANCYJA

I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X

XI XII

E. BRONIEWSKI. TAB. GRAF.

Дозволено Цензурою Варшава 23 Августа 1884 г.

w Lit. W. Główczewskiego w Warszawie

TABLICE GRAFICZNE

DO DZIEJÓW EUROPY,

Emiljana Broniewskiego.

TEKSTU ARKUSZ 5-ci

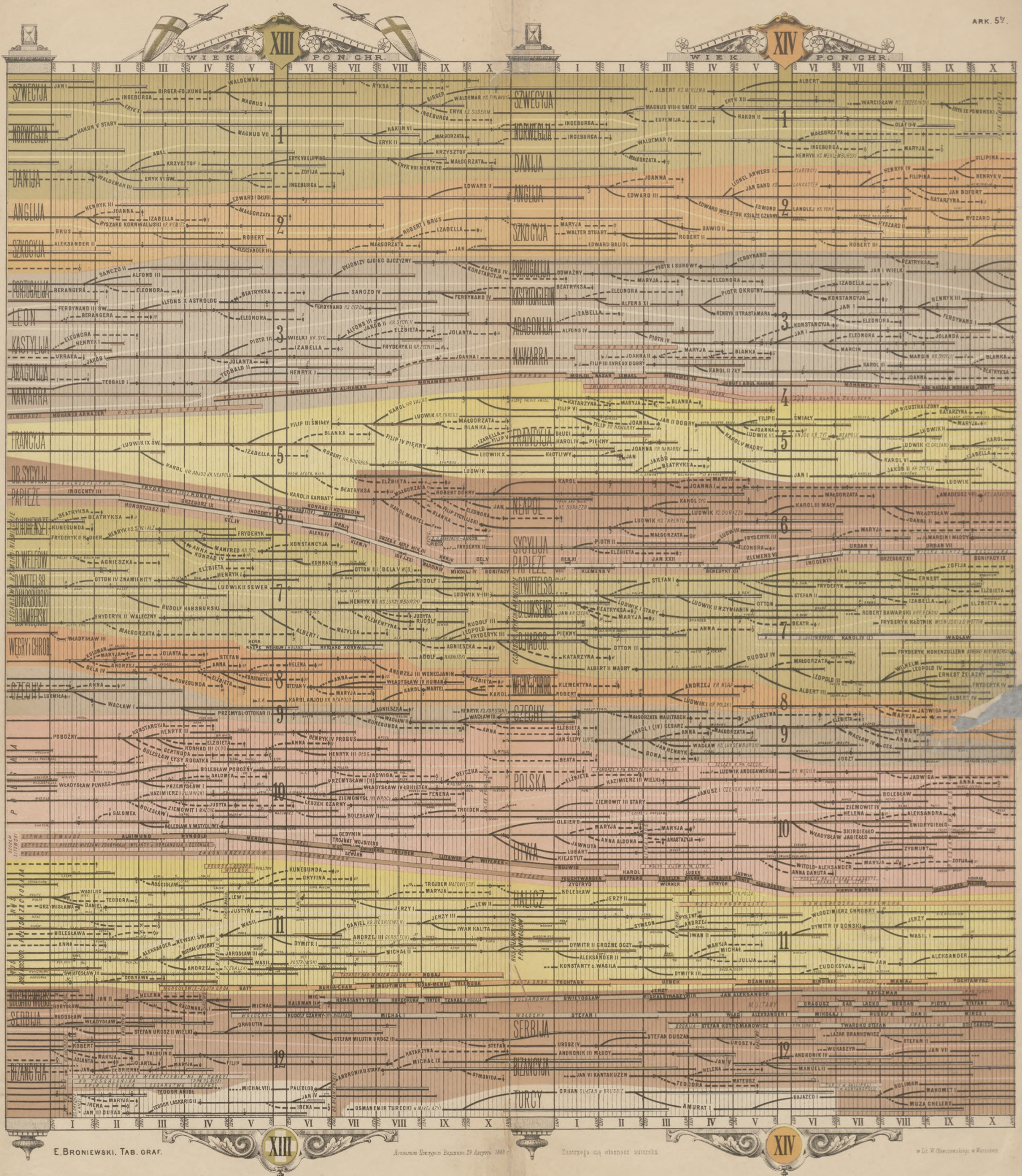
WIEKI XIII-ty i XIV-ty — ARKUSZ 5-ty

Cena całego wydawnictwa: w Warszawie rs. 6, z przesyłką pocztową rs. 7.

WARSZAWA 1890.

Skład Główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa, oraz u autora w gmachu Kantoru Banku Państwa, ulica Elektoralna Nr. 2.

ARK. 5b.
WIEK XIII PO N. CHR.
WIEK XIV PO N. CHR.
I II III IV V VI VII VIII IX X
SZWECJA
NORWEGJA
DANJA
ANGLJA
SZKOCJA
PORTUGALJA
LEON
KASTYLJA
ARAGONJA
NAWARRA
FRANCJA
OB. SYCYLJI
PAPIEŻE
D. WELFÓW
WĘGRY i CHROB.
CZECHY
LITWA
HALICZ
SERBJA
BIZANCYJA
NEAPOL
SYCYLJA
POLSKA
TURCY
E. BRONIEWSKI. TAB. GRAF.
Дозволено Цензурою Варшава 29 Августа 1889 г.
Zastrzega się własność autorska
w Lit. W. Główczewskiego w Warszawie

WARUNKI PRZEDPŁATY.

Tablice graficzne do dziejów Europy obejmować będą blizko **1500** lat, od roku 401 po narodzeniu Chrystusa do czasów ostatnich. Na arkuszu mieścić się będą dwa wieki tablic litografowanych, a zatem całe wydawnictwo składać się będzie z **7½** arkuszy litografowanych. Do pierwszego arkusza tablic, obejmujących wieki V-ty i VI-ty, dołącza się dwa arkusze druku i okładka, a dalszy ciąg wykazu chronologicznego małżeństw wyjdzie przy następnych arkuszach.

Całe wydawnictwo ukończone zostanie w ciągu roku bieżącego, lub w p
kach przyszłego 1884 roku.

Cena całego wydawnictwa oznacza się:

w Warszawie na rs. 6.

z przesyłką pocztową na rs. 7.

Opłatę można wnosić jednorazowo lub też w ratach po **rs. 1** przy pierwszych sześciu arkuszach tablic. Przedpłaciciele zamiejscowi opłacają przy pierwszym
kuszu **rs. 2**, przy następnych pięciu po **rs. 1**.

Skład główny w Księgarni Gebethnera i Wolffa w Warszawie, oraz u autora w gmachu Banku Polskiego.

Prócz tego prenumeratę przyjmują główniejsze księgarnie w kraju i zagranica.